

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक आनन्दभूमि

२०७० गुरु पूर्णिमा / गुरु पुनिह- वर्ष ४१
द.सं. २५५७

अंक ३
ने.सं. ११३३

The Ananda Bhoomi (Year 41, Vol. 3)
A Buddhist Monthly : July/Aug 2013

प्रमुख सल्लाहकार:
भिक्षु मैत्री महास्थविर (प्रमुख, आ.कु.वि.)

सल्लाहकार :
भिक्षु धर्मसूर्ति (कार्यवाहक प्रमुख, आ.कु.वि.)

व्यवस्थापक तथा वितरक:
भिक्षु पियदस्ती, आनन्द कुटी विहार, ४२७९४२०

व्यवस्थापन सहयोगी : भिक्षु सरणांकर

वितरण सहयोगी : विवेक महर्जन

लेखा व्यवस्थापन : सुरेश महर्जन, स्वयम्भू

आवरण डिजाइन/भित्री सेटिङः : विनोद महर्जन

कम्प्युटर सज्जा : राजकुमार छुका, ख्वप

सम्पादन सहयोगी : भिक्षु अस्सन्जि

सम्पादक/प्रकाशन संयोजकः

कोण्डन्य

बुद्धविहार भूकुटीमण्डप, ४२२६७०२

वितरणार्थ सहयोगीहरू:

बुद्धजयन्ती समारोह समिति (श्रीध.), शर्मिला श्रेष्ठ (बौद्ध वृद्धाश्रम बनेपा), अ. इन्द्रावती-धर्मकीर्ति, सरिता अवाले (ललितपुर), वज्राचार्य (ललितपुर), सुश्री वीणा कंसाकार (बौद्ध महिला संघ नेपाल), सुश्री शकुन्तला प्रधान, श्रीमती केशरी वज्राचार्य, सुवर्णसुनि शाक्य (भैरहवा), विद्यादेवी शाक्य (बुटवल), याम शाक्य (बेनी), सर्जुलाल वज्राचार्य, देवेन्द्र शाक्य (पाल्पा), कृष्णप्रसाद शाक्य (बागलुङ), विजय गुरुङ (लमजुङ)।

मुद्रणः

आईडियल प्रिन्टिङ प्रेस, खार्को, फोन: ५००७५६३

शाखा : पुल्चोक, फोन : २९२०२३५

प्रकाशकः

आनन्दकुटी विहार

आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू, फोन: ४२७९४२०
काजि.द.नं. ३४/०३४/०३५/म.क्षेत्र.द.नं. ७/०६९/६२

बृद्धवचनामृत

अट्टीनं नगरं कर्तं - मंसलोहितलेपतं ।

यत्थ जरा च मच्च च - मानो मक्खो ओहितो ॥

अर्थात् : हाडको नगर बनाई त्यसमा मासु र रगतको लेप लगाएको, जसमा बृद्धत्व, मृत्यु, अभिमान, कपट आदि लुकेको हुन्छ ।

वर्णयागु नगर दयेका तल, ला, हिं लेपन याना तल, गुगु थासे बृद्धत्व, मृत्यु, अभिमान, कपट आदि सुलाच्वन ।

Of bones is (this) city made, plastered with flesh and blood. Herein are stored decay, death, conceit, and detraction.

- धम्मपद, १५०

सम्पर्क कार्यालय

आनन्द भूमि

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं ।

फोन: ४२७९४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com

gkondanya@gmail.com

info@anandabhoomi.com

Website: anandakutivihar.com.np

www.anandabhoomi.com

वार्षिक रु. १५०/-

एकप्रति रु. १५/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गराई ।

बुद्धगयामा बम आक्रमण बौद्ध-आस्था माथि प्रहार

शान्तिनायक तथागत गौतम बुद्धको जीवनसँग सम्बद्ध अत्यन्त महत्त्वपूर्ण चार संगेजनीय स्थहरू "जहाँ बुद्धको जन्म भयो- लुम्बिनी, जहाँ बुद्धले बोधिज्ञान प्राप्त गर्नुभयो- बुद्धगया, जहाँ प्रथमवार धर्मचक्रप्रवर्तन-सूत्र देशमा गर्नुभयो- सारनाथ तथा जहाँ बुद्धले महापरिनिर्वाण प्राप्त गर्नुभयो- कुशीनगर" समस्त शान्तिप्रेमी बौद्धहरूको आस्थाका केन्द्र हुन् । बुद्ध-जन्मभूमि लुम्बिनी मात्र नेपालमा पर्छ भने अझ तीनवटै मित्रराष्ट्र भारतमा रहेका छन् । धार्मिक पुरातात्त्विक, ऐतिहासिक विश्वसम्पदा सूचीकृत अतीव महत्त्वपूर्ण पवित्र धार्मिक स्थल बुद्धगयामा गत आषाढ २३ गते विहानीपछ श्रृंखलाबद्धरूपमा बम आक्रमण भएको दुःखद घटनाप्रति नेपाललगायत विश्वका सम्पूर्ण बौद्धहरू तथा शान्तिगमीहरूले एक स्वरमा शान्तिपूर्ण विरोध गरेका छन् । हिसात्मक तथा आतंकित तुल्याउने, आपाराधिक विस्फोट कार्यले समस्त बौद्ध जगतको आस्थामाथि गम्भीर प्रहार गरेको छ, बौद्धहरूलाई यस घटनाले नयाँ चुनौतीपूर्ण थप चिन्तित तुल्याउनु स्वाभाविक हो ।

बुद्धगया मन्दिर परिसरभित्रै आक्रमणकारीहरूले श्रृंखलाबद्ध रूपले करिब ९ वटा बम विस्फोट गरेका थिए भने सबैभन्दा बढी पवित्र बोधिवृक्ष क्षति भएको छ । साथै दुईजना बौद्ध भिक्षुहरू गम्भीर रूपमा घाइते भएका छन् । यस किसिमको हिसात्मक आतंक फैलाउने, अराजकपूर्ण आतातायी तथा मानवताविरुद्धको सुनियोजित कार्य जो सुकैले गरेका हुन्, त्यो अत्यन्त निन्दनीय घटना हो । भारतको विहार राज्यको गयाजिल्लामा अवस्थित बुद्धगयामा भएको आक्रमणप्रति दुःख व्यक्त गर्दै भारतीय प्रधाननन्त्री मनमोहन सिंहले कडा शब्दमा निन्दा गर्दै "आक्रमणले भारतको मिलिजुली संस्कृतिमाथि ठूलो आघात पारेको छ । धार्मिक स्थलमा भएका यस्ता आक्रमणलाई हामी कदापी सहन सक्दैनौ" भनी निन्दा गरेका छन् । यसरी नै विहारका मुख्यमन्त्री नीतिश कुमारले पनि घटनाप्रति घोर भर्तसना गरी जाँचबूझ गरिने बताएका थिए । तर भारत सरकारले

धार्मिक आस्थासँग आबद्ध क्षेत्रमा थप सुरक्षा गर्ने आश्वासन दिए पनि सम्बद्ध क्षेत्र विश्वस्त हुन सकिरहेका छैनन् । त्यसैले हिसात्मक-आतंकपूर्ण व्यवहार पुनः नदोहोरियोस् भनी बुद्धधर्मसम्बद्ध राष्ट्र अनुयायी संघसंस्थाहरू अत्यन्त संवेदनशील भई गरिएको हार्दिक अपीललाई सम्बन्धित राज्य-प्रशासनले ध्यान दिनु समष्टिगत रूपमा सबैका लागि सुखद विषय हुन् ।

बुद्ध-जन्मभूमि राष्ट्र नेपाल, जहाँ विश्वसम्पदा सूचीकृत लुम्बिनी अवस्थित रहेको छ भने बुद्धगयामा भएको हिसात्मक विस्फोटपछि लुम्बिनी क्षेत्र पनि सुरक्षित हुनुपर्न्यो भने नेपाली बौद्धहरूलाई चिन्ता लाग्नु स्वाभाविक हो । विश्वशान्तिको मुहान लुम्बिनी क्षेत्रको सुरक्षा नेपाल सरकार, नेपाली जनता तथा विश्व-जगतकै चासो भएकाले सम्बन्धित निकायले अप्रिय घटना नहोस् भनी समयमै सुरक्षा-सतर्कता अपनाउन सक्नु सकारात्मक कदम हुनेछ । नेपाल सरकारले यसै घटनापछि लुम्बिनी परिसरमा सुरक्षा सतर्कतालाई ध्यान दिई सुरक्षाकर्मी बढाउने निर्णय गरी रणनीति तय गर्नु सकारात्मक कदम हो । धार्मिक तथा जातीय रूपमा साम्प्रदायिक दड्ङा मच्चाउने सबैलाई आतंकित पार्नेजस्ता व्यवहारबाट सम्पूर्ण धार्मिक जगत सतर्क हुनुपर्छ । साथै संयमतालाई ख्याल गरी विधि-व्यवहार गर्नुपर्ने महत्त्वपूर्ण पाटो हो ।

जे होस् बुद्धगयामा भएको घटनाप्रति नेपाली बौद्धहरूले गहिरो चिन्ता व्यक्त गर्दै अविलम्ब घटनाको छानविन गरी दोषीमाथि कडाभन्दा कडा कारवाही गर्न भारत सरकारलगायत सम्बन्धित निकायमा जोडदार माग गर्नु अत्यन्त जायज माग हो । साथै नेपालमा रहेका स्वयम्भू बौद्धलगायत विश्वसम्पदा सूचीकृत सम्पदाहरूमा भविष्यमा थप कुनैपनि अप्रिय घटना नहोस् भनी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक सुरक्षा सतर्कता अपनाउन आयामिक कृयाकलापहरूलाई निरन्तररूपमा अगाडि बढाउनु आजको आवश्यकता हो ।

**ललितपुरका पाठकहरूले अबाट निम्न ठेगानामा नियमित पत्रिका प्राप्त गर्न सक्नुहुनेछ :
हेराकाजी स्टेशनरी**

धपगाल, ललितपुर, फोन: ५५३४६६७, सुप्रशन वज्राचार्य - ९८४९०२६९९७

विषय-सूचि

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	परियतिको स्वर्ण जयन्ती मनाउनुको अर्थ	सुनील महर्जन	४
२.	डा. अनोजालाई प्रतिजवाफ	सन्जे माली	७
३.	आध्यात्मिक चिन्तन सहितको व्यवहारबाट...	लोकबहादुर शाक्य	८
४.	जब सिद्धार्थ अल्पमतमा परे	अभय श्रेष्ठ	११
५.	लुम्बिनी क्षेत्र डुळ्य या डुळ्यैन	बुद्धिनारायण श्रेष्ठ	१६
६.	भिक्षु अश्वघोष महास्थविहारया...	सुरेशकिरण मानन्धर	१९
७.	DUTY IS RIGHTS	Prof. Suwarna Sakya	२३
८.	बौद्ध गतिविधि		२५
कविताहरू			
९.	बाँच्न सिक	मैया पहरी	१५
१०.	मनपर्छ भने	चिना रोका	१५
११.	नुगः मत	सिद्धिरत्न शाक्यभिक्षु	२१
१२.	आनन्द भूमियात भिन्नुना	हेरारत्न शाक्य	२२
१३.	पुकार	रचना : ज्योति शाक्य अनु. राज शाक्य	२२
१४.	ENLIGHTEN PEOPLE	Bhikkhu Upatissa	२४

मिक्षु महासंघको जानकारी

यस वर्षको वर्षावाससम्बन्धी उपोसथ कर्म, अधिष्ठान, प्रवारणा, कथिनोत्सव आरम्भ एवं कथिनोत्सव समाप्ति बारे २०७० जेष्ठ ३ गते सम्पन्न अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको कार्यकारिणी समितिको बैठकमा छलफल भई निर्णय भएअनुसार निम्न उल्लेखित दिन-तालिकाअनुरूप गर्न/गराउनु हुन आज्ञानुसार जानकारीसहित सविनयपूर्वक अनुरोध गर्दछु ।

- १) वर्षावास : उपोसथ कर्म - २०७० श्रावण ७, सोमवार (22nd July, 2013)
- २) वर्षावास : अधिष्ठान कर्म - २०७० श्रावण ८, मंगलमवार (23rd July, 2013)
- ३) वर्षावास : प्रवारणा कर्म - २०७० कार्तिक २, शनिवार (19th October, 2013)
- ४) कथिनोत्सव : सुभारम्भ - २०७० कार्तिक ३, आइतवार (20th October, 2013)
- ५) कथिनोत्सव : समाप्ति (अन्तिम) - २०७० मंसिर, आइतवार (17th November, 2013)

उपरोक्त तालिकाअनुसार विहारका सम्बन्धित सबैलाई जानकारी संप्रेषण गर्नुभई धार्मिक विधिव्यवहार गर्न/गराउन समेत आज्ञानुसार जानकारी गराउँदछु । साधुवाद ॥
“चिरं तिष्ठतु सद्धम्मो ।” - अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ

परियतिको स्वर्ण जयन्ती मनाउनुको अर्थ

सुनील महजन

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा सुरुआत भएको ५० औं वर्षगाँठ मनाईरहँदा यसको उपलब्धी र कमीकमजोरीहरूका बारे समीक्षा हुने ऋम जारी छ । सरकारको सहयोगबिना नै कयौं भिक्षु, अनागारिका, उपासक र उपासिकाहरूको व्यक्तिगत श्रद्धा, त्याग वा लगनशीलताले गर्दा मात्र बुद्धको शिक्षालाई औपचारिक रूपमा पढाउने कार्यले ५० वर्षसम्म निरन्तरता पाउनु चानचुनको विषय पक्कै होईन । स्वर्ण महोत्सवको औपचारिक रूपले मनाईरहँदा यसले बौद्ध परियतिको विकासमा पार्न तत्कालीन र दीर्घकालीन प्रभाव वा भोग्नुपरिहेको समस्या सम्बोधन गर्नेतर्फ केन्द्रीत हुने अपेक्षा गरिन्छ ।

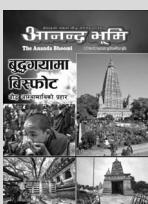
२०२० सालमा त्रिशुलीबाट सुरुआत भएको बौद्ध परियति शिक्षाले रथरविवाद बुद्धधर्मको पुनःजागरणलाई निकै गति दिएको थियो । त्रिशुलीको सुगतपुरमा विहारमा बुद्धशिक्षासम्बन्धी कक्षा संचालन भइरहेको पृष्ठभूमिमा निश्चित पाठ्यक्रम बनाई बुद्धशिक्षाको कक्षा संचालन गर्नुपर्ने दिवंगत धर्मरत्न शाक्य “त्रिशुली” को प्रस्तावलाई भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको अग्रसरताले संस्थागत मान्यता प्राप्तिको नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको विधिवत सुरुआत भएको थियो । तर यो शिक्षा अधि बढ्नुको पछाडि कुनै योजनाबद्ध प्रयास, सोचभन्दा पनि श्रद्धाको भरमा वा व्यक्ति विशेषको सोचमात्र रहेपछि समयको प्रवाहलाई धेरै हदसम्म आत्मसात गरी अधि बढ्न सकेन ।

यता बौद्ध परियति स्वर्ण महोत्सव मनाईरहँदा यसको अधा शताब्दीसम्म औपचारिक जिम्मेवारी लिएको भिक्षुमहासंघमा बेर्गलै बहस चलिरहेको छ, स्वर्ण महोत्सवको उद्घाटनमा भिक्षुमहासंघको संस्थागत अनुपस्थितिलाई लिएर । सामूहिक अस्तित्व छोडेर व्यक्तिगत अस्तित्वको खोजले मात्र अधि बढ्न

बौद्ध परियतिको तृणमुल (ग्रास रुट) सम्म काम गरेर खारिएका र विभिन्न पक्षबाट योगदान दिएका क्षमतावान भिक्षु, अनागारिका, उपासक र उपासिकाहरूहरूलाई नीति निर्माण तहमा रहेर योगदान दिनसक्ते संरचनाको टड्कारो भएको छ ।

रुचाउने केही अपवादलाई छोडेर अहिलेका अधिकांश भिक्षुहरूमा मौलाउँदै गएको प्रवृत्तिको परिणाम हो यो । यस विषयमा भिक्षुमहासंघभित्र निकै विवाद भएको कुरा बाहिर आएको छ । स्वर्ण जयन्ती मूल समारोह समितिको संयोजक स्वयं भिक्षुमहासंघको अध्यक्ष रहेको (त्यसमाथि समितिमा बहुसंख्यक भिक्षुमहासंघका जिम्मेवारी पदाधिकारीहरू सम्मिलित रहेको) अवस्थामा त्यो विवाद अनपेक्षित थियो नै । यसले संघउपनायक जस्तो गरिमामय र श्रद्धेय व्यक्तित्वलाई विवादमा ताने मात्र नभई नेतृत्व क्षमतालाई पनि आशंकाको घेराभित्र राख्ने कार्य गरेको छ । भिक्षुमहासंघसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने कार्यमा महासंघको अध्यक्षको पहिचानलाई गौण हुने गरी श्रद्धेय वा व्यक्तिगत हिसाबले समितिमा रहनु राख्ने नियतले भएपनि त्यसले संस्थागत हैसियतलाई कमजोर पार्छ । यो कुरा समितिमा रहेका अन्य भिक्षुहरूको हकमा पनि उत्तिकै लागू हुन्छ । सामूहिक हितभन्दा व्यक्तिगत रूचिले मात्र चल्ने मनोविज्ञानले संस्थागत रूप लिंदैगएपछि भिक्षुमहासंघको संस्थागत उपस्थिति “बाल मतलब” विषय बन्नगयो, बुझन गाहो छैन । अर्कोतर्फ सुखा संघस्स सामग्री भनिए पनि भिक्षुमहासंघभित्र पनि विभिन्न विचार राख्ने समूहहरू छन् । आफ्नो समूह

यस अङ्क

आनन्द भूमि

पढ्नौं पढ्नाओ, समयमै वार्षिक ग्राहक बन्नौं

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं, फोन: ४२७१४२०
E-mail : anandakutivihar@gmail.com, anandakutivihar@ntc.net.np
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com

गताङ्कमा

समितिमा नरहेकाले मात्र यो कुरा फिकिएको होइन भने ती भिक्षुहरूको निस्ति महासंघलाई संस्थागत मूल्य र मर्मअनुरूप प्रभावकारी रूपमा अधि बढाउन अग्रसरता लिनुको विकल्प छैन । नभए यो विवाद फिक्नुको कुनै अर्थ छैन ।

हिजोआज उपासक उपासिकाहरू माझ आफ्नो क्रियाकलापको जवाफदेही हुन नपर्ने र तर असीमित अधिकारको उपभोग चाहना राख्ने कारणले दिनप्रति दिन निष्प्रभावी बन्दैगएकोमा भिक्षुमहासंघ सर्वत्र आलोचित बन्दै गएको छ । भिक्षुमहासंघले संस्थागत रूपमा यसप्रति आत्मनिरीक्षण गरेर आत्मालो चना गर्न नैतिक साहस दे खाएमा उपासकउपासिकाहरूको नजरमा अझै सम्मानित हुन बेर लाग्दैन । बुद्धधर्मावलम्बीहरू भिक्षुमहासंघ विनय पिटकको संघ गौरवको अवधारणामा नभई स्थानीय प्रशासनमा दर्ता भएको ऐटा सशक्त महासंघ रूपमा पनि क्षमता देखाएर सम्मानित भएको हेर्न चाहन्छ ।

बौद्ध परियति संचालन भएको आधा शताब्दी वितिसकदा पनि पद्धति बसाउन सकिएको छैन । श्रद्धालाई टेको दिने व्यवहारिक आधारबिना यो शिक्षा प्रभावकारी नहुने यथार्थबोध महासंघबाट निश्चित जिम्मेवारी दिइएका एक दुई जना व्यक्तिमा मात्र सीमित हुनु र अधिकाशाले त्यसप्रति वास्ता चासो नदेखाउने परिपाटीले गर्दा त्यसको व्यवस्थापन बारे छलफल हुने अवस्था उत्पन्न भएन । परियति शिक्षाका ती जिम्मेवार व्यक्तिहरूले पनि कार्यान्वयनको लागि कसले मूल्य चुकाउने भन्ने प्रश्नको उत्तर खोज्ने जाँगर देखाउन आवश्यक ठानेन । शुरुआतमा महत्वपूर्ण योगदान पुन्याएपनि भिक्षुमहासंघले बौद्ध परियति शिक्षालय केन्द्रको संरचना गतिशील बनाउनेतर्फ ध्यान दिएको देखिन्न । संचालनका दौरानमा आएको अवस्थालाई पुरै आँखा चिम्लिएर जे भझरहेको छ, त्यो राम्रै भझरहेको भनेर यथार्थलाई बुझन नचाहने आत्मरति र अवस्तुवादी र तर्कहीन सोचले प्रगति खोज्ने संस्कार र चिन्तनको विकास हुन सकेन । समस्याको पहिचान, त्यसको वैज्ञानिक विश्लेषण र समाधानमा तत्परता नदेखाउने गतिशील चिरित्रबिना परियतिको विकास हुने कुरा पनि भएन । प्रधान केन्द्र र केन्द्रबीच समन्वयको अभाव, परीक्षा बारे प्रश्न बुझाउने, फाराम भर्न बाहेक प्रधान केन्द्रको सम्बन्ध नहुने, च्यूनतम पूर्वाधार नबनाई केन्द्र सञ्चालन गर्ने परिपाटीले गुणस्तर कायम गर्न नसक्नु वा अव्यवस्थित हुनु, केन्द्रका पदाधिकारीहरूले गुनासो पोख्ने ठाउँ नहुनु, पोखे पनि सुनवाई गर्ने संयन्त्र कमजोरलगायत समस्याहरू दैनिक सामना गर्नुपरेको छ । उपत्यकाभित्रकै केन्द्र किन नहोस् प्रधान केन्द्रको उपस्थिति पनि कमजोर

प्रायःरहयो । महासंघले समस्यालाई पछाडि फर्किएर अधि बद्दैमा आखिर समस्याबाट छुटकारा नहुने रहेछ भनी यथार्थतालाई बुझनै चाहेन ।

समितिले भिक्षुमहासंघलाई बेवास्ता गरी “चुनौती” दिएको भन्ने बुझाई वा भिक्षुमहासंघको आधिकारिक अनुपस्थितिको विवाद रचनात्मक साबित हुनसक्छ, यदि महासंघले बौद्ध परियतिको सन्दर्भमा आफ्नो भूमिकाको वस्तुनिष्ठ भएर समीक्षा गरी नयाँ संरचनाको मागलाई समयानुकूल चाहनाका रूपमा ठम्याएर संरक्षक भूमिकाको लागि तयार भएमा । यस्तो अवस्थामा उनको आधिकारिक उपस्थितिलाई कुनै व्यक्ति वा संस्थाले चाहेर मात्र चुनौती दिन सक्दैन ।

५० वर्षको दौरानमा बौद्ध परियति पढेका थुप्रै दक्ष जनशक्तिहरू उत्पादन भइसकेको छ । बौद्ध परियति पढेका वा बौद्ध समाजमा केही योगदान पुन्याउँछु भन्ने भावना भएका व्यक्तिहरूलाई परियतिको संरचनाले समेटिन सकेको छैन । बौद्ध परियति पढेर पाएको ज्ञान र अनुभव आ-आफ्नो दैनिक व्यवहारमा प्रयोग गर्न बाहेक उनीहरूले आफ्नो क्षमता ज्ञान, सीप र अनुभवबाट बौद्ध परियति ठोस रूपमा लाभान्वित हुन पाएन । संरचना निर्माणको पक्ष आफेलमै रहेपछि दक्ष जनशक्ति विस्तारै पलायन हुने क्रम शुरू भयो । बौद्ध परियतिको तृणमुल (ग्रास रूट) सम्म काम गरेर खारिएका र विभिन्न पक्षबाट योगदान दिएका क्षमतावान भिक्षु, अनागारिका, उपासक र उपासिकाहरूहरूलाई नीति निर्माण तहमा रहेर योगदान दिनसक्ने संरचनाको टड्कारो भएको छ । अतः विगतमा पुन्याएको योगदानको उच्च मूल्याछून गर्दै भिक्षुमहासंघलाई अब कार्यकारिणीको जिम्मेवारी बाहेक संरक्षण वा पर्यवेक्षकको हैसियतमा सीमित राख्नु मनासिब हुनेछ । यदि सबै अटाउने उपयुक्त संरचनाको अभावमा उनीहरूले आफ्नो ज्ञान, सीप दिनबाट वज्चित गरिरहनु नेतृत्व विकासको लागि बाधक हुँदै हो भने त्यसमाथि अबका दिनहरूमा बौद्ध परियति स्वरूपमा कुनै परिवर्तन हुनेछैन ।

अहिले स्वर्ण जयन्ती मनाइरहँदा बौद्ध परियतिको थप विकासको लागि संचालन घेरा भिक्षुमहासंघमा मात्र सीमित गर्नुहुन्न भन्ने कुरा पनि विभिन्न पक्षबाट पुनः उठिरहेको छ ।

भिक्षुमहासंघद्वारा संचालित भनिए पनि यसको संचालनमा अहिले एकाध भिक्षुहरूको क्रियाशीलता बाहेक संस्थागत भूमिका खासै नदेखिएको कुरा स्वीकार गर्न जति ढिलाई हुन्छ उत्तिकै यस विकास पछि धकेलिने छ । हिजोको समयमा बौद्ध परियति शिक्षालाई अधि बढाउन भिक्षुमहासंघको अर्को विकल्प थिएन । अहिलेको समयमा त्यो बाध्यता हटेको छ । समितिले भिक्षुमहासंघलाई बेवास्ता गरी “चुनौती” दिएको भन्ने बुझाई वा भिक्षुमहासंघको आधिकारिक अनुपस्थितिको विवाद रचनात्मक साबित हुनसक्छ, यदि महासंघले बौद्ध परियतिको सन्दर्भमा आफ्नो भूमिकाको वस्तुनिष्ठ भएर समीक्षा गरी नयाँ संरचनाको मागलाई समयानुकूल चाहनाका रूपमा ठम्याएर संरक्षक भूमिकाको लागि तयार भएमा । यस्तो अवस्थामा उनको आधिकारिक उपस्थितिलाई कुनै व्यक्ति वा संस्थाले चाहेर मात्र चुनौती दिन सक्वैन । सशक्त अभिभावकीय भूमिकासहितको भिक्षुमहासंघको उपस्थिति आगामी दिनहरूमा अभ खाँचो हुनेछ । भिक्षुमहासंघका महासचिव भिक्षु कोण्डन्यले गत वर्षको परियतिको दीक्षान्त समारोहमा भिक्षुमहासंघ कार्यकारी भूमिकाबाट हटेर नयाँ संरचना बनाउने विषयमा आफू सकारात्मक रहेको धारणा राखेका थिए । यसलाई स्वर्णिम अवसरका रूपमा लिएर मूल समारोह समितिका सदस्यहरूको भावलाई पनि सम्बोधन हुने गरी भिक्षु निग्रोध र सम्बद्ध उनका सहयोगीहरूको ‘कोर टिम’ले यस विषयमा अग्रसरता देखाउने अभिभावा लिन विलम्ब गर्नुहुन्न ।

नभए स्वर्णमहोत्सव समयले दिएको एउटा ऐतिहासिक उपलब्धीको लाभ पाउनबाट विमुख हुनेछ । अर्कोतर्फ यो भिक्षु निग्रोध र उनका सहयोगीहरूको टिमको लागि पनि ठूलो अवसर हो । कामना गरो, अपूर्व जिम्मेवारीमा पनि भिक्षु निग्रोधको व्यवस्थापकीय क्षमता खरो उत्रियोस् ।

अतः नेपालको ठोस सामाजिक सांस्कृतिक परिवेशमा परियति शिक्षालाई कसरी लिइरहेको छ ? हाम्रो भोगाइले परियति शिक्षालाई कस्तो ठम्यायो ? हामीले परियति शिक्षाबाट चरित्रवान नैतिवान व्यक्ति बनाउनुको अतिरिक्त के के खोजिरहेका छौ ? यी नै प्रश्नहरूहरूमा घोट्टिलै गए विकासका नयाँ नयाँ उपायहरू अवश्य निर्सिक्ने छन् । मात्र सुधार गर्ने तीव्र ईच्छा र जाँगर चाहिन्छ । परियतिले भोग्नुपरिहरेको समस्या यसको चुनौतीलाई समग्रतामा मिहिन ढंडले केलाएर आगामी दिनहरूमा यसको समाधान गर्दैजाने जाँगर नदेखाइकन स्वर्ण महोत्सव ताम्भाम र औपचारिकतामात्र सीमित हुनेछ । त्यसो भएमा नेपाल बौद्ध परियतिको दीर्घकालीन विकासमा खासै असर नपार्ने समितिको बैठकमा बौद्ध विदुषी एवं प्राज्ञ रीना तुलाधरले व्यक्त गरेको भनाई उनीमा मात्र सीमित हुनेछैन ।

(लेखक नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा स्वर्ण जयन्ती मूल समारोह समितिका प्रचारप्रसार संयोजक एवं बौद्ध युवा कमिटी ललितपुरका अध्यक्ष समेत हुनुहुन्छ / -सं)

दर्ता नं. २०४६/०६५-०६६

एक होइन सबै सबल बनौ ।

पापको फल भोग्न नपरेसम्म मूर्खले आफुले गरेको खराब कामलाई महजस्तो ठान्दछ । तर पापको फल भोग्न पर्दा दुःखित हुन्छ ।

- धम्मपद, ६९

**मुद्धती वयतमा
१३ प्रतिशत व्याज**

**दैनिक वयतमा
६.५ प्रतिशत व्याज**

बलम्बु व्याउ सहकारी संस्था लि.
बलम्बु, काठमाडौ

बलम्बु-६, काठमाडौ, फोन नं. ४३१४८४४,
ईमेल: bmc_coperative@yahoo.com

"Pain Killer in Vipassana" विषयक लेख सम्बन्धमा :

डा. अनोजालाई प्रतिजवाफ

✓ सन्जे माली

अनोजा गुरुमाँले Pain Killer नखाएको दाबीसहितको प्रतिक्रिया गर्ताको आनन्द भूमिमा पढन पाइयो । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रमा ध्यान जाँच भइरहँदा ध्यान शिविरमा सहभागी अनोजा गुरुमाँले ध्यान जाँच दिन आउने क्रममा भाषा अनुवाद सहयोगी नेपाली गुरुमाँसमक्ष "Pain Killer खाएँ" भनेर भन्नुभयो । त्यसबेला गुरुमाँले "गुरुमाँ ध्यान बस्ने बेलामा त्यस्तो Pain Killer खानु हुँदैन । तपाईंले यस्तो खानुभएको बाहिर उपासकहरूले सुनेमा के भन्नान् । धन्न ठूलो सयादो ऊ पण्डिताभिवंसले सुन्नुभएन । नभए तपाईंले आज नराम्रेसँग गाली खानुहुँथ्यो । अबदेखि नखानोस्" भनेर भन्नुभयो । आफ्नै कानले सुनेको हुँ, खाएके देखेको भए त्यो दृश्य कमसे कम मोबाइलमा कैद गरी स-प्रमाणसहित प्रस्तुत गर्थे होला ।

म त्यस बेला ध्यान केन्द्रमा भोजन दान कार्यमा उपस्थित हुन गएको थिएँ । ध्यान जाँचकै समय, त्यो पनि त्यही समयमा म पनि किन पुगे होला, फेरी मेरै कानमा त्यो कुरा किन ठोकिकन पुगे होला भन्नेजस्तो भइरहेछ मलाई । त्यसो त त्यतिबेला ज्योति उपासक पनि चंक्रमण गर्दै थिए, उनी पनि ध्यान जाँच दिनकै लागि टहल्दै थिए । उनले पनि पेनकिलरसम्बन्धी कुरा सुने, र त फिसिक्क हाँसे । "बाहिरी ज्ञान हुनेसँग भित्री ज्ञान हुँदैन" भनेर उनले सुस्तरी भनेका थिए पनि, त्यो क्षण मलाई अझै याद छ । त्यतिबेला राजीव महर्जन पनि त्याहिं थिए । उनले त "लौ अब म पनि Pain Killer खाएर ध्यान बस्नुपर्ला है कस्तो मज्जाको आईडिया" भनेर भन्न समेत भ्याए । सुभद्रा गुरुमाँ र सन्तोष शाक्यले पनि यस बारे राम्ररी नै सुनेका थिए ।

सात ओटा जन्मसम्म त्रिपिटकधारी भिक्षु पोष्टिलाई भगवान् बुद्धले "तुच्छ पोष्टिल (काम नलाग्ने पोष्टिल)" भनेर बोलाउनुहुँथ्यो । ध्यान-भावना गर्दा अनुभवलाई प्राथमिकता दिनुपर्छ किताबलाई होइन । एकताका श्रीलंकामा एक त्रिपिटकधारी विद्वान भिक्षुले त्रिपिटकधारी भएकोले एक दुई दिनमा ज्ञान प्राप्त गर्छु भनेर ध्यान-अभ्यास गर्न जानुभयो । २७ वर्षावाससम्म पनि उहाँले ज्ञानप्रप्त गर्नुभएन । उहाँ त्यसपछि बेसकरी रुहुभयो । उहाँ रोएको देखेर सँगै रहने गरेका

बृक्षदेवता पनि त्यसैगरी रुहुभयो । देवतालाई "किन रोएको" भनी भन्तेले सोधुहुँदा- "तपाईं २७ वर्षसम्म ध्यान बस्नुहुँदा पनि ज्ञान प्राप्त नभए रुहुभयो । म पनि तपाईंजस्तै रोएँ भने ज्ञान प्राप्त हुन्छकि भनेर यसरी रोएको नि" भनी सटिक जवाफ दिए । जवाफ सुनिरहनुभएका भन्ते लज्जाउनुभयो र आत्ममूल्यांकन गरिहेर्दा आफूले ध्यानको स्तरलाई ग्रन्थसँग दाँजेकोले ज्ञानप्राप्त नभएको निष्कर्षमा पुग्नुभयो । त्यसपछि उहाँले पढेलेखेका कुरालाई एक ठाउँमा राखेर केही नजानेको मानिस जस्तो गरेर फेरी सुर्वेखि ध्यान बस्नथाल्नु भयो र २८ सौ वर्षावासमा उहाँ प्रतिसम्भिदासहित अरहन्त हुनुभयो । अनोजा गुरुमाँले विद्यावारिधि हासिल गर्नुभई पिएच.डि. उपाधिधारी डाक्टर गुरुमाँ हुनुभएको छ, अझ उहाँले जनस्तरमा विवादास्पद धेराभित्र रहेर पनि कति धेरै राम्रो विहार निर्माण गर्नुभएको छ । बुद्धधर्ममा त्यति धेरै अध्ययन गरेर विद्यावारिधि उपाधि धारक उहाँ गुरुमाँले धेरै किताबहरू लेखुनुभएको पनि छ । तर विडम्बना, उहाँले ध्यान बस्दा Pain Killer खानुभएको कुरा सुन्नमा आउँदा यथार्थ कुरा उहाँलाई पचेको देखिएन । सम्भवतः असत्य-भूठो भनी बाह्यरूपमा स्वीकार गर्न डाइजेष्ट गर्न उहाँको ठूलो व्यक्तित्वलाई नसुहाएर पो हो कि ! त्यसो भएमा यथार्थतालाई स्वीकारेर अगाडि बढन उहाँलाई अर्को नयाँ किसिमको पेनकिलरको आवश्यकता हुने होला नि !?

गुरुमाँले यथार्थतालाई स्वीकार गर्न नसकी बढी पण्डित्याई छाँटेर अति आदर्शवादी पारा प्रदर्शन गर्नुभएको त्यो बनावटी-कात्यनिकजस्तै लाग्ने कहानी प्रस्तुत गर्नुभएको देख्दा माथि उल्लेखित बृक्षदेवताको जस्तै मेरो मन पनि रोयो । त्यही आँशुलाई संगालेर कलममा मसी भरेर मैले बुद्धशासनको हितमा दुई शब्द लेखेको मात्र हुँ । मेरो अनोजा गुरुमाँप्रति सँधै मैत्रीभाव रह्ने छ, उहाँकै प्रेरणा पाएर मैले परियति शिक्षा पढेको हुँ । मलाई पाहिला परियति शिक्षा भन्ने कुरा थाहा थिएन । उहाँले हाम्रो गाउँमा धर्मदेशना गर्नुहुँदा- "परियति पद्गुप्त, ध्यान बस्नुपर्छ, बुद्धले ६/६ वर्षसम्म दुःख गर्नुभयो, हामीलाई यति सजिले दुःखबाट मुक्त हुने बाटो थाहा भएको छ । यस्तो अवसर खेर फाल्नु हुँदैन" भनेर सिकाउनुभएको हो । उहाँप्रति म सँधै कृतज्ञ हुनेछु । साधुवाद ।

आध्यात्मिक चिन्तन सहितको व्यवहारबाट राजनीतिक तनाव निवारण

लोकबहादुर शाक्य

अभ्युदय (लौकिक उन्नति) र निःश्रेयस् (मोक्ष) प्राप्ति गराउनसक्ने असाधारण किसिमको बन्धुलाई कल्याणमित्र भन्छन्। अतः बोधिसत्त्वको व्रत लिएका महायान धर्मको मर्म जान्ने कल्याणमित्रलाई जीवन जान्छ कि भन्ने डर भए पनि कुनै हालतमा छोड्नु हुँदैन। किनकि कल्याणमित्रको आश्रय लिएकाहरूलाई दुर्गतिमा जानु पर्दैन। चतुर्थर्मक सूत्रमा बताइएको छ कि बोधिसत्त्वले कल्याणमित्रलाई बाँचुञ्जेल छोड्नु हुँदैन। आर्य गण्डव्यूहसूत्रमा आर्य श्री सम्भवले कल्याणमित्रमा आधारित बोधिसत्त्वहरू दुर्गतिमा खस्दैनन् भनेर भन्नुभएको छ। त्यसमा कल्याणमित्रको बारेमा अति विस्तृत रूपमा प्रशंसा गरिएको छ र आफूलाई रोगी कल्याणमित्रलाई वैद्य, शिक्षानुभासनलाई औषधी र प्रतिपत्ति (समाधि आदि) लाई रोग निर्मूल भएको संज्ञा दिनु (सम्फिन्न) भनिएको छ।

कल्याणमित्रहरूले गर्न नमिल्ने कुरा काम नगर्न प्रेरणा दिन्छन्, प्रमाद स्थानबाट मुक्त गराउँछन्। संसाररूपी नगरबाट बाहिर निकाल्छन्। कल्याणमित्रकहाँ जाँदाखेरि खुसीसाथ यस्तो मन गराएर जानुपर्छ कि सम्पूर्ण भार बोक्नुपर्ने हुनाले पृथ्वी समानको चित्त बनाएर, आशयलाई दुटाउनु नहुने भएकोले वज्र समानको चित्त बनाएर, सबै दुःहरूलाई राम्रोसँग वैधन गर्नुपर्ने भएकोले चक्रवाल जस्तो चित्त गराएर गराएका सबै कामहरू गर्न हिचकिचाउन नहुने भएकोले लोककै दास जस्तो चित्त बनाएर, मान र अभिमानले रहित हुनुपर्ने हुँदा धोबीजस्तो चित्त बनाएर गहौं भार दुवानी गर्नुपर्ने हुनाले यान (गाढी) जस्तो चित्त बनाएर, रिसाउन नहुने हुनाले घोडाजस्तो चित्त बनाएर आउने जाने गर्नुपर्ने हुनाले डुङ्गा समानको चित्त बनाएर, कल्याणमित्रको मुख हेर्नुपर्ने भएकोले सुपुत्रजस्तो भएर जानुपर्छ।

सूत्रमा शिक्षाहरू भेटिन्छन्। त्यसैले सूत्रहरू वाचन गर्न लगाई राख्नुपर्छ या आफूले पढिराख्नुपर्छ। सदाचारको बारेमा उल्लेख भइराखेकोले शिक्षासमुच्चयलाई बारम्बार हेरिराख्नुपर्छ। शिक्षासमुच्चय हेर्न अभ्यास गर्न सकिएन भने पनि छोटकरीमा सबै सूत्रहरूको सार खिचेको सूत्रसमुच्चय

सबै सुरक्षा अङ्कका प्रमुखहरूको बैठकले नेकपा-माओवादीले निर्वाचन विथोले समर्थ नराल्ले ठहर गरेकाछन्। उनीहरूले माग पूरा गराउने ध्येयले मात्र निर्णय सार्वजनिक गरेको विश्लेषण गरेका छन्। निर्वाचनको पक्षमा जनमत बन्दै गएको र सुरक्षा व्यवस्था सकारात्मक भाएकोले असन्तुष्ट दलहरूले अवरोधको प्रयास गरेपनि उनीहरूमा चुनाव विथोले सामर्थ्य नभएको निष्कर्ष निकालेको छ।

भन्ने ग्रन्थ हेर्न बिर्सनु भएन। सूत्रसमुच्चय या शिक्षासमुच्चयहरूमा जे जे कुराहरूबाट बच्न लगाइएको हुन्छ या जुन कुरा निषेध गरिएको छ, गर्नु हुँदैन भनी बताइएको छ, त्यो गर्नु भएन। त्यस्तै जे जे गर्नु भनी विधान गरिएको छ, ती सबै लोकको चित्त अर्थात् आशयको रक्षा गर्नका निमित्त हो र तिनै शिक्षा समुच्चयजस्ता ग्रन्थहरूमा प्रतिपादित गरेको हेरी सो बमोजिमको आचरण गनुपर्दछ। अन्यथा प्रयोजन थाहा नपाएर मुखले जस्तो व्यवहार गर्दाखेरी आपत्तिबाट दूषित भइने हुन्छ।

‘सदास्मृतिसम्प्रजन्यचारिणा भवितव्यम्’ याने सधै स्मृति र सम्प्रजन्यसहित भई आचरण गर्नुपर्दछ। स्मृति भनेको त नामले नै स्पष्ट बुझिन्छ। संक्षेपमा सम्प्रजन्यको लक्षण प्रत्येक ईर्यापथमा काय र चित्तको अवस्थाकस्तो छ अवलोन गरिराख्ने। ईर्यापथ भनेको मुख्य रूपमा चार किसिमका हुन्छ। त्यसमध्ये हिँडनु, उठनु (उभिनु), बस्नु र सुल्नु (पलिटनु) पर्दैन्। यसैमित्र हात्रा सबै दिन चर्याहरू पर्दैन्। छोटकरीमा भन्दाखेरी यसमा आफ्नो शरीर र चित्तको स्थितिलाई होससहित याद गरिराख्नु नै सम्प्रजन्य हो। यी सबै माथि बताइएका कुराहरू अभ्यास गरेर जीवनमा उतार्नका लागि हुन, केवल रमाइलो भन्दै पढनका निमित्त मात्र होइनन्। यी सबै कुराहरू आफ्नो मनद्वारा बुझेर कायबाटे आचरण गर्न सिकिराख्नु पर्छ। मुखले मात्र ठिक्क पारेर फल प्राप्त हुँदैन। यदि कोही रोगी छ भने उसले औषधी शास्त्र पढेर मात्र उसको रोग निको

हुँदैन । यसको लागि त उसले स्वयं नै औषधी खानुपर्छ । भन्न खोजेको के हो भने माथिका कुरा धेरै सुनियो र गर्नुपर्छ भनेर बोलियो पनि । परन्तु त्यसलाई आचरणमा नल्याएसम्म केही लाभ हुँदैन । व्यवहारमा पनि उतार्नु पर्छ ।

नेपालको वर्तमान अवस्थालाई चिन्तन मनन गर्दा दूला चारदलका नेतृत्व वर्गका चित्त निर्धन भएर विरोधको निमित्त विरोध गर्ने प्रवृत्ति भएर समयमा संविधान निर्माण गर्न नसकी संविधान सभाको अवधिनै सकियो । त्यसपछि नयाँ संविधान सभा निर्वाचनको लागि सर्वोच्च अदालतका प्रधान न्यायाधिसको अध्यक्षतामा मन्त्रीपरिषद्को गठन भएर निर्वाचनको तारतम्ये मिलाउँदै आगामी मार्ग ४ गते दोश्रो संविधान सभाको निर्वाचन मिलाइसकिएको छ । विरोधी पक्षले चुनाव विथोल्ने, फौजी संरचना बनाई जन विद्रोह गर्नेलगायत रार्थ्यदिशा पास गरेको जानकारीमा आएको हो । उच्चस्तरीय राजनीतिक समितिले विपक्षसँग वार्ताको प्रयास गरिरहेकोमा अन्ततः वार्ताको टेवुलमा बस्न सहमत भई ५ सदस्यीय टोली गठन भएको पनि प्रचारमा आएको छ । विरोधीबाट प्रस्तावित मध्येमा सर्वदलीय सम्मेलन बोलाउने प्रस्तावलाई सावधानीपूर्वक समर्थन गरिएको पनि जानकारीमा छ ।

सबै सुरक्षा अङ्गका प्रमुखहरूको बैठकले नेकपामाओवादीले निर्वाचन विथोले समर्थ्य नराञ्जे ठहर गरेकाछन् । उनीहरूले माग पूरा गराउने ध्येयले मात्र निर्णय सार्वजनिक गरेको विश्लेषण गरेका छन् । निर्वाचनको पक्षमा जनमत बन्दै गएको र सुरक्षा व्यवस्था सकारात्मक भएकोले असन्तुष्ट दलहरूले अवरोधको प्रयास गरेपनि उनीहरूमा चुनाव विथोल्ने सामर्थ्य नभएको निष्कर्ष निकालेको छ । सुरक्षा जासुसी संयन्त्रलाई बैद्य माओवादीको गतिविधि निगरानीमा केन्द्रित गर्ने नीति बैठकले लिएको छ । निर्वाचन नै हुन नदिनेभन्दा पनि निर्वाचन परधकैले र आफ्ना माग पूरा गराएर निर्वाचनमा भाग लिने मनस्थितिमा रहेको विश्लेषण छ । स्रोतका अनुसार तिनवटै संगठनका साथै चुनावमा सेना समेत खटाउने सुभाव प्रतिवेदनमा छ । प्रस्तावित नीतिमा प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रमा बेसक्याम्य, हवाई गस्ती, महत्त्वपूर्ण प्रतिस्थान, राजमार्गलगायत स्थानको सुरक्षामा सेना खटाउने उल्लेख छ । देशभरको रिपोर्टिङ्का आधारमा सुरक्षा अवस्था सन्तोषजनक रहेको निष्कर्ष पनि बैठकले निकालेको जानकारीमा छ ।

सम्माननीय राष्ट्रपतिले उच्चस्तरीय राजनीतिक समितिको पदाकिरीहरू सम्पर्क राख्नु भई राजनीतिक दृष्टिकोणले चुनावको वातावरण सिर्जना गर्न आह्वान गर्नुभएको छ ।

वहाँले सरकारको सक्रियता साथसाथै चारदल बढी सक्रिय भएर चुनावमा असहमत दललाई वार्तामा ल्याएर चुनावलाई सहज वातावरण बनाउने काम होस् । सबैलाई समेटेर चुनावमा जाने कोशिस होस् भन्ने अपेक्षा प्रकट गर्नुभएको पनि जानकारी छ । साथै मन्त्रीपरिषद्का अध्यक्षलाई पनि सम्पर्क राख्नुभै राज्यशासन तर्फाट गर्नुपर्ने निर्वाचनको कार्य समयमै व्यवस्था मिलाउन निर्देशन दिनुएको जानकारी पनि छ । चुनावी सरकारका प्रधानमन्त्रीले निर्धारित समयमानै चुनाव सम्पन्न गराउनको निमित्त सरकार प्रतिबद्ध रहेको कुर जनाउनुभएको छ । यस कार्य सफल पार्न सबै राजनीतिक पार्टीहरूको सहयोग आवश्यक रहेको बताउनु भएको छ । दोश्रो संविधान सभाको चुनाव समयमानै सम्पन्न र्गको निमित्त निर्वाचन आयोगले पनि आफ्ना कार्यमा तिब्रता ल्याएको खबर छ । निर्वाचन आयोगले चुनावसम्बन्धी तयारी गरिरहेको कामप्रति उच्च राजनीतिक संयन्त्रले पनि सन्तुष्टी प्रकट गरेको जानकारी छ । एकीकृत घुस्ती सेवा शुरूपश्चात देशभरका मतदाता नामावली नाम दर्ता गर्नेहरूको संख्यामा पनि बृद्धि भएको जानकारीछ । हाल सम्ममा सबै भन्दा बढी मतदाता काठमाडौं जिल्लामा ५ लाख ६८ हजार ६२९ पुगेका छन् । कुल मतदाता संख्या असार १४ गतेसम्म १ करोड २० लाख २७ हजार २८९ पुगेको छ । मतदाताहरूको नाम दर्ता गर्ने कार्य असार मसान्तसम्म छ । यस चुनावमा मतदान गर्न १८ वर्ष पुगेको र फोटोसहित मतदाता सूचीमा नाम दर्ता भएकाहरूले मात्र मतदान गर्न पाउने खबर छ ।

राजनीतिज्ञहरू सरकारमा आउने मुख्य माध्यमनै निर्वाचन हो । निर्वाचनमा भागलिनु उनीहरूको कर्तव्य भयो । निर्वाचनबाट पछि हट्नु कल्पना गर्न सकिदैन, नेपालमा वर्तमान अवस्थामा पनि विरोधीले निर्वाचनमा भाग लिँदै लिँदैन भनेको छैन । तर अनेक कुराको माग पुराभएपछि मात्र चुनावमा आउने अत्तो थापेको छ । संसारमा विरलै पाइने संविधान सभाको दोश्रो निर्वाचनको मिति समेत घोषणा भएपछि संयुक्त राष्ट्र संघ र अरु मित्र राष्ट्रहरूले पनि निर्वाचन गराउने सही कदम हो नेर सकारात्मक प्रतिकृया दिइसकेको अवस्थमा निर्वाचनको वातावरण धमिल्याउन युक्तसंगत देखिदैन । कतिपय मित्रराष्ट्रले निर्वाचनको निमित्त सहयोग प्रदान गर्न भएका छन् । प्रस्तावित निर्वाचन गर्न सकिएन भने विश्वको अगाडि नेपालको बदनाम हुनाको साथै देशमा नचिताएको वातावरण सिर्जना हुनसक्छ । त्यसैले वर्मान गम्भीर अवस्थमा पक्ष विपक्ष दुवै थरीले कल्याणमित्रको संगत गरेर विवेक बृद्धि

प्रयोग गरी सही मार्ग अपनाउन पर्ने बेला भएको छ ।

विश्वमा देखापरेका सबै धर्मकोलक्ष्य भनेको कुशल-मङ्गल कामनासहित जनसेवाको काम गर्ने, मैत्री करुणा समान भावना विकसित गर्ने, नैतिकवान चरित्रवान भएर विवेक बुद्धि प्रयोग गरी राग-द्वेष-मोह-अहंकार-ममकार निवारण गर्ने गरेको छ । अझ बुद्धको उपदेशलाई धर्म नभनी जीवन शैली भनेर बुझेर अपनाउनेहरू पनि पाइन्छ । बुद्धो भवेयम् जगतो हिताय मुताविक लोकहितको निमित्त बुद्ध हुनुभएको हो, आफू तरेर जानको निमित्त होइन भन्ने कुरा पनि मनन योग्य । त्यसैले नेपालका राजनैतिक पक्ष विपक्ष दुवै थरी दलहरूले आवेशमा नआई स्वार्थपूर्ण दुराग्रह त्याग गरी प्लेट फाराम तयार गर्नुपर्छ । अनि बोधिचित्त उत्पन्न गरी खुला हृदयले छलफल गरेर जायज काम कुरो अपनाएर आगामी संविधान सभाको निर्वाचन सुचारू रूपले सम्पन्न गर्नु गराउनुमानै नेपालको भविष्य निर्भर रहेको छ भन्दा फरक नपर्ना । अस्तु (सन्दर्भ श्रोत: आर्यशान्ति देव विरचित बोधि चर्यावतारः अनुवादक नारायणप्रसाद रिजाल साथै सामयिक विषय पनि समावेश छ ।)

पाप कर्म (अकुशल कर्म) कहिल्यै नगर्नु

पुण्य (कुशल कर्म) गर्दै जानु ।

आफ्नो चित्तलाई (मन) शुद्ध गर्नु

यहि नै बुद्धको उपदेश हो ।

बिश्व मोटर ट्रेडर्स

ख-२, ४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं.: ०१-२२९२२३०, ९७२९४०२९०५ / ३२०५४४

E-mail: vmtautoparts@wlink.com.np

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि
गाडिका पार्ट्सहरूको लागि सम्पर्क गर्नुहोस् ।

सम्झनुहोस्

सुरक्षित बचत, उच्च प्रतिफल एवं सरल कर्जाको लागि
राजधानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

संस्थाद्वारा निर्धारित ब्याजदर

निक्षेपतर्फ	ब्याजदर
१. बचत खाता	९%
२. मुद्रती खाता	एकमुष्ट
६ महिना	१०.५०%
१ वर्ष	१२%
२ वर्ष	१२.५०%

ऋण तर्फ

धनजमानी	ब्याजदर
६महिने	१ बर्ष २ बर्ष
११.००%	२०.००% १८.००% १९.००%
२) व्यवस्थापन शुल्क	३.००% ३.००% ३.००% ३.००%
(भुक्तानी म्याद भित्र चुक्ता गरेमा १% फिर्ता हुने)	
३) कर्जा नविकरण शुल्क	२.००% २.००% २.००% २.००%
४) मुद्राति रसिद धितोमा प्रदान गरेको ब्याजदरमा ३.००% थप	

२ बर्ष भन्दा बढी अवधिको लागि रु २ लाख भन्दा बढी रकम राखेमा मासिक रूपमा १३.००% का दरले ब्याज प्रदान गरिनेछ ।

ज्येष्ठ नागरिक पेन्सन योजना प्रत्येक महिना तोकिएको निर्धारित रकम प्रदान गरीने छ, साथै दशै खर्चको रूपमा एक महिना (३० दिन) बराबरको थप रकम समेत प्रदान गरीने छ र यसमा लाग्ने ब्याज कर संस्थाले ब्यहोरिदिने छ ।

राजधानी बचत तथा ऋण

सहकारी संस्था लि.

बागबजार, काठमाडौं ३१, फोन : ०१-४२९९२५२

जब सिद्धार्थ अल्पमतमा परे

अभय शेष, avaya.writes@gmail.com

हर्मन हेसको प्रसिद्ध उपन्यास **सिद्धार्थमा बुद्धले** भनेका छन्, तर्क र चलाखीले दुःख हरण हुँदैन। बरू तिनलाई पहरा देउ । यस्तो सुफाउने बुद्ध स्वयंले तरुणवयमा जीवनमै नसोचको विपत्ति भोग्नुपरेको थियो। तर, त्यसलाई उनले विपत्ति ठानेनन्। किन उनले गृहत्याग गरे? रोगी, वृद्ध र मृतकलाई देखेर। बुद्धको जीवनीमा हरेकजसो सामग्री र पाठ्यऋगमा हामीले र पाठ्यऋगमा हामीले यही पढेका छौं। यो प्रसङ्ग इतिहासमा नभई किंवदन्तीमा आधारित छ। इतिहासभन्दा किंवदन्ती महत्त्वपूर्ण ठानिएपछि यस्तो हुनु स्वाभाविक हो।

भारतीय संविधान निर्माता तथा दलित विद्वान् भीमराव अम्बेडकरको बृहत् अध्ययनमा आधारित बुद्ध एण्ड हिज धम्म' ले यससम्बन्धी उद्घाटन गरेको नयाँ तथ्य स्तब्ध पार्न खालको छ। रोहिणी नदीको विवादमा अल्पमतमा परेपछि आत्मदण्डस्वरूप उनले देश छाडेका थिए। २९ वर्षको उमेरसम्म आफ्नो समयका अत्यन्त सचेत र बौद्धिक सिद्धार्थले रोगी, वृद्ध र मृतक देखेका थिएनन् होला? ३५ वर्षसम्म गम्भीर अध्ययनपछि अम्बेडकरले यसको जवाफमात्र भेटेनन्, सिद्धार्थको जीवनीको नयाँ पाटै उधिने। राजनीतिक इतिहासकारहरूले पनि यसलाई पुष्टि गरे।

सत्याग्रह

अम्बेडकरका अनुसार शाक्य संघमा छिरेको आठ वर्षपछि कर्तव्यको पुरातन मान्यता अस्विकार्दा अनि शान्ति, न्याय र त्यसको पक्ष लिंदा सिद्धार्थले अकल्पनीय त्रासदी भोग्नुपन्यो। कपिलवस्तुस्थित शाक्य राज्यमा शाक्य संघले आधुनिक व्यवस्थापिकाको जस्तै भूमिका खेल्थ्यो। २० वर्ष पुगेका हरेक युवक शाक्य संघको सदस्य हुन्थ्यो। आठ वर्षसम्म सिद्धार्थ कर्तव्यनिष्ठ र जुझारु कार्यकर्ता थिए। आठ वर्षपछि एककासी उनको शान्तजीवनको तलाउमा सुनामी आयो।

शाक्य र कोलियहरूको राज्यबीचमा रोहिणी नदी

भारतका संविधान निर्माता एवं दलित नेता डा. बी. आर अम्बेडकरले बुद्धसम्बन्धी केही मिथकको खण्डन गरेका छन्।

थियो। नदीको पानी दुबै राज्यले प्रयोग गर्थे। पानी कसले पहिले लगाउने र कति लगाउने भन्नेबारे दुबै राज्यका किसानहरूबीच बेलाबेला मारकाटै हुन्थ्यो। सिद्धार्थ २८ वर्ष पुग्दा यी दुई राज्यका किसानबीच यस्तै भयो। दुबै पक्ष युद्धबाटै समस्या समाधान हुनुपर्ने निष्कर्षमा पुगे।

शाक्य सेनापतिले सभामा युद्धको प्रस्ताव राखे विरोधमा सिद्धार्थले भने, युद्धले अर्को युद्धको बीउमात्र रोप्छ। अरुलाई तरबार हानेकै छातीमा एक दिन तरबार घोपिन्छ। अरुलाई जिल्लेहरू अर्को दिन पराजित हुन्छन्। युद्ध घोषणामा हतार गर्नुहुन्न। निष्पक्ष छानविन जरूरी छ। सुनेको छ, हाम्रै मान्छे आक्रमणकारी हुन्। यसो हो भने दोष हाम्रो पनि हो।

पहिले शाक्यहरूले नै आक्रमण गरेको साँचो थियो। तर, पानी पहिला लगाउने पालो हाम्रो हो, सेनापतिले आक्रमणको औचित्य पुष्टि गर्न खोजे।

'भनेपछि हामी पनि दोषी हों। हाम्रा तर्फबाट दुई र कोलियका तर्फबाट दुईजना चुनौं। उनीहरूले पाँचौ व्यक्ति चुनेर समस्या समाधान गर्नेछन्।'

महाभारतको कथाअनुसार गन्धर्वहरूले कौरवलाई परास्त गरी दुर्योधन र दुश्शासनलाई पाता फर्काउँदा पाण्डवहरूले मुक्त गरेका थिए। दोष कौरवकै थियो। ती जबर्जस्ती गन्धर्वहरूको निजी पोखरीमा छिर्न खोजेका थिए। शत्रुतापूर्ण सम्बन्ध भए पनि अरुले आफ्ना भाइहरूलाई हराएको युधिष्ठिरलाई सहय भएन। त्यस दृष्टिले सिद्धार्थ गलत थिए। तर, आफ्न्त वा पराइभन्दा पनि मानवता, न्याय, सत्य र अहिंसा उनका लागि सर्वथा महत्त्वपूर्ण थिए। क्षेत्रिय जोसले उन्मत सेनापतिलाई सिद्धार्थको प्रस्ताव मान्य थिएन। उनले वर्णाश्रम

व्यवस्थाको चर्चा गर्दै क्षेत्रीयले युद्ध गर्नपर्नेमा जोड दिए । जवाफमा सिद्धार्थको तर्क थियो, धर्मको सार के हो भने शत्रुताको उपचार शत्रुता हुन सक्दैन । प्रेमले मात्र शत्रुताको भावनालाई जित्न सकिन्छ ।

मतदान भयो । जित सत्यकै हुन्छ भन्ने कुरा सधै लागू हुँदैन । सेनापतिको प्रस्ताव अत्यधिक बहुमतले पारित भयो । सिद्धार्थको अत्यधिक बहुमतले पराजित ।

भोलिपल्ट युद्ध प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न सेनापतिले अर्को सभा डाके । उनले कोलियविरुद्ध लडाईमा २० देखि ५० वर्षसम्मका प्रत्येक शाक्यलाई भाग लिन आह्वान गरे । सभामा बहुमत र अल्पमत दुबै पक्ष थिए । अल्पमत बहुमत पक्षसँग समर्पण गर्न तयार थिएन । सिद्धार्थले भने, मित्रहरू, तपाई आफ्नो इच्छाअनुसार गर्नुस् । बहुमत तपाईंको पक्षमा छ । तर, म यस लडाईमा सामेल हुन सकिन्नै ।

शाक्य संघ पहिले स्वतन्त्र थियो । पछि कोशल नरेश प्रसेनजितको अधीनस्थ हुनपुग्यो । कपिलवस्तुको शाक्य राज्यले कतिपय सम्प्रभु अधिकार कोशल नरेशको अनुमतिबिना प्रयोग गर्न पाउँदैनथ्यो । कोलियसँग कलहकै कारण कोशल नरेशले शाक्य संघको यो अधिकार खोसेका थिए । सिद्धार्थले सम्भाए, 'यस युद्धलाई कारण देखाएर उनले फेरि पनि हाम्रा अधिकार संकुचित गराउनेछन् ।'

सेनापति रिसले आगो भए । 'तपाईंको चलाखीले केही हुँदैन । संघको बहुमतको निर्णय तपाईंको चलाखीले केही हुँदैन । संघको बहुमतको निर्णय तपाईंले मान्नैपर्न हुन्छ । कोशल नरेशको अनुमतिविना संघले सजाय गर्न सक्दैन भन्ने नठान्नुस् । संघले तपाईंको परिवारलाई सामाजिक बहिष्कार गर्नसक्छ, परिवारको जमिन जफत गर्नसक्छ । तपाईंलाई मृत्युदण्ड दिन वा देश निकाला गर्नसक्छ ।'

मृत्युदण्ड वा देश निकाला निर्णयको विरोध गर्दा परिणामबारे सिद्धार्थलाई बोध भयो । उनीसँग तीन विकल्प थिए । युद्धमा सहभागी हुनु, मृत्युदण्ड भोग्नु वा निर्वासनमा जानु र परिवारको सामाजिक बहिष्कार तथा सम्पति जफत स्वीकार्नु । पहिलो विकल्पको उनी पुरै विरोधी थिए । परिवारको विपत्तिबारे कल्पनै गर्न सक्दैनथे । दोस्रो विकल्प सर्वोत्तम थियो । सिद्धार्थले भने- 'कृपया मेरो गल्तीका लागि मेरो परिवारलाई सजाय नदिनुस् । मेरो दोषको सजाय म एकलैलाई भोग्न दिनुहोस् । मृत्युदण्ड दिनुस् वा निर्वासनको सजाय, म खुशीसाथ स्वीकार्नु । म वाचा गर्छु, यो अपिल म कदापि कोशल नरेशकहाँ गर्दिन ।'

सेनापतिले भने- 'यो सम्भव छैन । तपाई स्वैच्छाले निर्वासनमा गए पनि वा मृत्युदण्ड भोगी पनि कोशल नरेशलाई थाहा भइहाल्छ । अनि संघले सजाय दिएको ठानेर उनले हामी विरुद्ध कारवाही गर्नेछन् ।'

त्यसो हो भने म (परिव्राजक सन्यासी) बनेर यो देश छाड्छु । यो पनि एकप्रकारको निर्वासनै हो ।

सेनापतिलाई यो तरिका ठीक लाग्यो । सिद्धार्थले त्यसका लागि परिवारको अनुमति लिने र नपाए पनि तुरुन्तै देश छाड्ने वाचा गरे । सिद्धार्थ वचनमा पक्का थियो । सिद्धार्थले युद्धको विरोध गरेका थिए । यस्तो महशुस हुन नदिन निर्वासनको केही समयपछि मात्र युद्ध घोषणा गर्नु उचित थियो । एक शाक्य युवाले उठाएको यो प्रस्ताव स्वीकार्य संघले केही समयका लागि युद्ध रोक्ने निर्णय गन्यो ।

सिद्धार्थ घर नपुग्दै संघको निर्णय बारे परिवारलाई थाहा भइसकेको थियो । आमाबाबु आँसुको पोखरीमा डुबेका थिए । पिता शुद्धोदनले भने, 'तिमी यस्तो निर्णयमा पुगौला भन्ने कल्पनासमेत हामीले गरेका थिएनौ ।'

'कुरा यसरी बिग्रला भनेर मैले पनि सोचेको थिएँ । म आफ्नो तर्कले युद्धविरुद्ध शाक्यहरूको मन जित्छु भन्ने लागेका थियो । हाम्रा सैनिक अधिकृतहरूले मान्छेको मन माफिसकेका रहेछन् । तर, मैले परिस्थिति ज्यादा खराब हुन दिइन । जस्तै सजाय हुने भए पनि मैले सतय र न्यायलाई छाडिन । त्यसका लागि आफैलाई मात्र सजाय गराउन म सफल भएँ ।'

'तर तिमीले परिवारको हालतबारे सोचेनौ बाबु ।' त्यसैले त मैले परिव्राजक हुने निर्णय गरे । सोच्नुस् त संघले हाम्रो सम्पति र जमिन जफत गर्ने निर्णय गरेको भए के हुन्थ्यो ?

'तिमीबिना यो सम्पति र जमिनको के काम ?' सुकसुकाइरहेकी आमा प्रजापतिले पूरै परिवार वनवास जाने नभए कोशल नरेशको शरणमा जान प्रस्ताव गरिन् ।

'यसो गर्नु ठीक होइन आमा । शाक्यहरूले यसलाई विश्वासदात ठान्नेछन् । मैले मेरो परिव्राजाबारे कसैगरी कोशल नरेशलाई पत्तो दिन्न भनी बाचा गरेको छु । सत्य हो, वनमा म एकलो हुनेछ । तर, आफन्ताकै हत्यामा भागीदार हुनुभन्दा यो धेरै उचित हो आमा ।'

'शाक्य संघले केही समयलाई युद्ध स्थगित गरेको छ, शुद्धोदनले भने, 'तिमीले पनि परिव्रज्या रोकदा हुँदैन ?'

मैले परिव्रज्या लिने निर्णयकै कारण युद्ध केही समय

स्थगित भएको हो । हुनसक्छ, त्यसपछि युद्ध घोषणा फिर्ता होस् । तर, यो मेरो परिव्रज्यामै भर पर्छ । वाचा उल्लंघन गर्दा जनता र देशको शान्तिलाई नै ठूलो हानी हुन सक्छ । कृपया, मेरो बाटोमा नउभिनोस्, वरु आशीर्वाद दिनुस् ।

सिद्धार्थ अन्ततः सुत्क्रेरी पत्नी यशोधराकहाँ पुगे । कसरी भन्ने ? के भन्ने ? उनी चुपचाप उभिइरहे । सिद्धार्थको अपेक्षा विपरीत यशोधराले साहसर्पूर्वक उनको नैतिक समर्थन गरिन र मानवहितका लागि सर्वोत्तम बाटो पहिल्याउन शुभकामना दिँदै बिदा गरिन् । अन्तिमपल्ट सिद्धार्थले छोरा राहुललाई केही बेर वात्सल्यको नजरले हेरे र बिदा भए ।

कपिलवस्तुमा आश्रम जमाएर बसेका भारद्वाजको हातमा सिद्धार्थ परिव्रज्या लिन चाहन्थे । भोलिपल्ट बिहानै उनी आफ्नो प्रिय घोडा कान्थक चढेर सेवक चन्नासँगै आश्रम पुगे । उनलाई भेट्न आश्रमको ढोकामा भीड थियो । आफुले परिव्रज्या लिएको बाबुआमाले देख्न नपरोस् भन्ने उनको चाहना थियो । तर, दुबै उनलाई थाहै नदिई पुगिसकेका थिए । सिद्धार्थ मुस्किलले बाबुआमाको अङ्गालोबाट छुट्टिए । उनले लुगा र गहना फुकालेर चन्नको हातमा थमाइदिए । कपाल खौराए । काकाको छोरा महानामाले ल्याइदिएको पहेलो वस्त्र र मान्ने कचौरा लिएर भारद्वाजनकहाँ परिव्रज्या लिन गए ।

परिव्रज्या लिनासाथ संघसंग गरेको वाचाअनुसार उनले तुरुन्तै कपिलवस्तु छाडे र अनोमा नदीतिर हिँडे । भीडपछि लाग्यो । उनले भने, तपाईंहरु फर्कनुहोस् । शाक्य र कोलियबीचको विवाद सुल्काउन म असफल भएँ । तपाईंहरु सफल हुनुहोला कि, कृपया प्रयास गर्नुहोस् । सिद्धार्थको अपिल सुनेर शुद्धोदन र गौतमीसहित भीड फर्कियो ।

कपिलवस्तुमा शान्ति

चारसय माझल हिँडेर सिद्धार्थ मगध राज्यको राजधानी राजग्रह पुगे । त्यहाँ उनले स्याउलाले बारेर छाप्रो बनाए । मगधका राजा बिम्बिसार स्वयं उनलाई भेट्न् आए र घर फर्काउन खोजे । यी बिम्बिसार इतिहासप्रसिद्ध मगध नरेश चन्द्रगुप्त मौर्यका छोरा थिए । सिद्धार्थले बिम्बिसारकै दिमाग सफा गरेर फर्काइदिए ।

एकदिन सिद्धार्थ बसेकै ठाउँमा अन्य पाँच परिव्राजकले छाप्रो बनाए । तिनीहरु कौडिन्य, अश्वजित, कश्यप, महानम भादुका थिए । वातका ऋममा सिद्धार्थ कपिलवस्तु छाडेर हिँडेपछिको खबरबारे सोध । सिद्धार्थलाई थाहा थिएन । परिव्राजकहरुका अनुसार उनी हिँडेपछि युद्ध घोषणाविरुद्ध

ठूलो आन्दोलन भयो । सबै उमेर समूहका मान्छेले दिनदिनै युद्धविरोधी प्रदर्शन थाले र सिद्धार्थको विचारको समर्थन गरे । शाक्य संघ सभा डाक्न वाद्य भयो । बहुमत कोलियसँग शान्ति सम्झौता गर्न पक्षमा उभियो । शान्ति वार्ताका लागि पाँचजना चुए । कोलियहरूले पनि पाँचजनाको वार्ता समिति बनाए । वार्ता सफल भयो र भविष्यमा हुनसक्ने विवादसमेत समाधान गर्न स्थायी परिषद् बन्न्यो । यसरी युद्धको खतरा टन्यो ।

सिद्धार्थ अब सन्यासी बनिरहनको कारण सकिएको थियो । तर, उनले गहिरेर सोचे, होइन, यो त ठूलो समस्याको एउटा पाटोमात्र समाधान भएको हो । हरेक क्षेत्रमा आज कलह छ । यसको समाधान नभेटी फर्कन्न ।

यथार्थमा सिद्धार्थ बुद्ध नबन्दै बाहुनवाद, कर्मकाण्ड, ईश्वरत्व र यथास्थितिको प्रतिरोध गरिरहेका थिए । तर, उनको विद्रोह अराजक थिएन । युद्धमा भाग लिन अस्विकार्दा कतिपय वीरक्षेत्रीय उनलाई कायर भने । त्यसविरुद्ध मृत्युदण्डसमेत भोग्न तयार भएको देख्दा तिनीहरुको बक बन्द भएको थियो ।

सुन्दरी पत्नी र नवजात छोरालाई अवपत्र छाडेर भागेको आरोप सिद्धार्थमाथि लगाइन्छ । किंवदन्तीमा आधारित साराका सारा किताबले यही गरेको छन् । त्यसलाई अर्बेडकरले सप्रमाण खण्डन गरेको छन् । खासमा बुद्ध दर्शनमात्र होइन, बुद्ध स्वयं संसारकै श्रेष्ठ मानिस थिए । तर, उनमा कुनै आत्माभिमान थिएन । कृष्ण, मोहम्मद, क्राइस्टले जस्तो उनले आफूलाई मोक्षदाता भनेन् । म मोक्षदाता होइन, मार्गदर्शकमात्र हुँ उनी भन्ये, मेरो उपदेश अन्तिम सत्य पनि होइन । यो तत्काल मेरो ब्रह्मले देखेको श्रेष्ठ मार्गमात्र हो ।

अनिच्छावत संखारा

जन्म :
बि.सं. १९७९

दिवंगत :
बि.सं. ७/३/०७०

दिवंगत पुनमाया महर्जन

मेता सेन्टर, मैत्रीकेन्द्र, बाल आश्रमका उपाध्यक्ष पियरल्न महर्जनको ममतामयी आमा पुनमाया महर्जनको यही असार ७ गते ११ बर्षको उमेरमा निधन भएकोले उहाँको सुगतिसहित निर्वाण कामना गर्दै सम्पूर्ण परिवारलाई धैर्य धारण गर्ने शक्ति मिलोस् भन्ने समवेदना प्रकट गर्दछौं।

मेता सेन्टर, मैत्रीकेन्द्र बाल आश्रम परिवार
ध्यानकुटी विहार, बनेपा, काभ्रे।

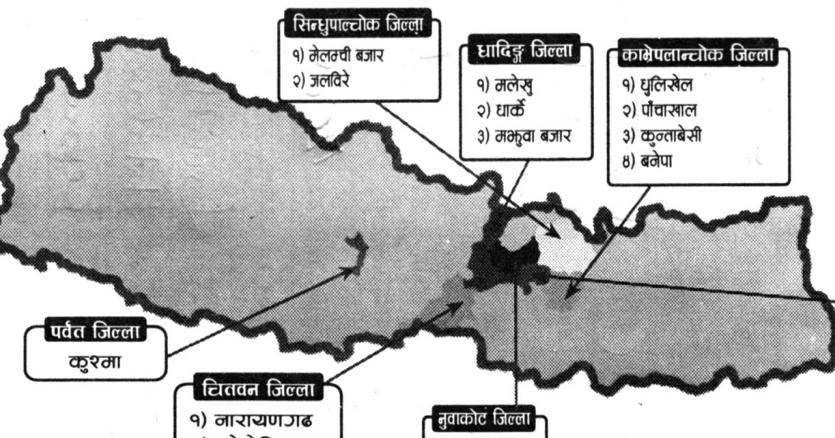
NDEP Development Bank Ltd.
एनडिइपी डेभलपमेण्ट बैंक लि.

Corporate Office:
NDEP Building, 125 Bina Marg
Lal Durbar, Kathmandu, Nepal
Tel.: 4256717, Fax: 4253459

Licensed by NRB as "B" Category Institution

www.ndepbank.com

सहाय्य, सुलभ तथा सुरक्षित बैंकिङ सेवाको लागि हाम्रो सेवा केन्द्रहरू

बाँच्न सिक

मैया पहरी
मैत्री केन्द्र बाल आश्रम, बनेपा

रोइरहेछ दरबार, भव्य ती कोठाहरु
अनि हरेक हाँसो
रगमा लत्पतिएका भित्ताहरु
बल्टकारमा रमाइका आँखाहरु
राजनीतिको खेलमैदान दरबार
हाँकन सकदैन कहिल्यै
मुलायम ओछ्यानमा पलिट्टदैमा
निनाउँदैन आँखा, जो सकदैन निदाउन
सकदैन ऊ बाँच्न पनि
जीवन बाँच्नु पनि, जीवन काट्नु हुन्न
जीवन त भुपडीमा बाँचिन्छ
भुपडीमा हरएक भित्तामा मेहनत छ
हरएक ओछ्यानमा पसिना छ
हरएक अन्नमा निस्वार्थता छ
आफ्नोपन छ
धनले दिँदैन शान्ति, मनले दिन्छ
चक्रवर्ती राजाको मोह त्यागी
बुद्धत्व-उद्देश्यसहित महाभिनिष्ठमणार्थ
दरबार छोडी सन्यासी भए सिद्धार्थ
शान्तिका लागि, सत्यका लागि, नरकका लागि
त्यसैले,
नर बन्न सिक, वानर होइन
हाँग्रो भन्न सिक, मेरो होइन
धनबाट कमल फुलाऊ
कमलबाट धन कमाउने अभिलाषा त्याग
तब मात्र
साँचो अर्थमा बाँच्छौ तिमी

मनपर्छ भने

- चिना रोका

बागलुङ-३, रिकलाड

कोइली मनपर्छ भन्छौ भने,
नप्र बोल्न सक्नुपर्छ ।
प्रेम चाहिन्छ भन्छौ भने,
हृदय फराकिलो पार्नु पर्छ ।
लालीगुराँस मनपर्छ भन्छौ भने,
निष्कपट हाँसो हाँस्न सक्नुपर्छ ।
निर्वाधिक यात्रा चाहिन्छ भन्छौ भने,
विचार शुद्ध बनाउनु सुरु गर्नुपर्छ ।
शान्ति चाहिन्छ भन्छौ भने,
प्रेमको पाईला चाल्न सक्नुपर्छ ।
चोट खाएको मन पर्दैन भन्छौ भने,
घाउमा मलम लगाउन सुरु गर्नुपर्छ ।

सहयोगको लागि अनुरोध

भक्तपुर जिल्ला सिपाडोल गा. वि. स. ४,
द्याम्पे डाँडामा निर्माणाधीन टासी कुन्सालिङ्ग गुम्बाको
लागि आर्थिक एवं भौतिक सहयोग गरी पुण्यलाभ गर्नुहुन
श्रद्धावान दाता महानुभावहरूमा हार्दिक एवं विनम्र अनुरोध
गर्दछौ ।

सो स्थल सूर्यविनायक जड्डलको पूर्व-दक्षिण
डाँडोमा अरनिको राजमार्ग, सूर्यविनायक चोकबाट
शुटिसकेपछि करिब ६ कि. मि. को दूरीमा अवस्थित रहेको
ब्यहोरा अवगत गराउन चाहन्छौ ।
खाता न. : US01-0364, नःपुखु बचत तथा ऋण
सहकारी संस्था लि., भक्तपुर ।
जनता बैंक : 011-101-00687 8401

सम्पर्क:

प्रताप लामा : ९८४३१५८७७३

पद्मसुन्दर शाक्य : ९८४९५९०३४४

लुम्बिनी क्षेत्र डुब्छ या डुब्दैन !

कृष्णनारायण श्रेष्ठ, सिमाना अध्येता तथा मदन पुरस्कार विजेता

रुपन्देही जिल्लाको मर्चबार क्षेत्रको सिमानामा टाँसेर भारतले बनाएको करिब ३ किलोमिटर लामो रसियावाल खुर्द लोटन बाँधका कारणले नेपालको लुम्बिनी क्षेत्र डुबानमा पर्छ या पर्दैन भन्ने चासो केही वर्षदेखि सबैमा परेको छ । विश्व सम्पदा सूचीमा परेको भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल जलासयमा परिणत भयो भने यसले नेपालको अस्तित्वमा धक्का पुऱ्याउला भन्ने पिरलो पनि नेपाली जनमानसमा उत्पन्न भएको छ । नेपाललाई विश्व समुदायबीच परिचित गराउने सगरमाथा तथा बुद्धको जन्मस्थलो लुम्बिनीजस्ता दुई-चारवटा बस्तुहरू नेपालमा भएकोले अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा हाम्रो देशको पहिचान आफैने ठाउँमा छ । तर यस्ता बस्तुहरू विस्तारालोप हुँदै गए भने अथवा विस्थापित हुँदै गए भने नेपालको पहिचान पनि ओझेलमा पर्न जाने निश्चितै छ भन्ने मान्यु पर्छ ।

राजधानीमा हालै २०५८ वैशाखमा सम्पन्न एक विचार गोष्ठीमा काठमाडौंस्थित भारतीय अधिकारीहरूले रसियावाल खुर्दलोटन बाँधबाट लुम्बिनी क्षेत्र डुबानमा नपर्न दाबी गर्नुहुँदै लुम्बिनी क्षेत्र डुब्छ भन्ने केही आधार नभएको जानकारी प्रकाशमा आएको थियो । भारतीय राजदूतावासका प्रथम सचिवले, भारतलाई नेपाली पक्षबाट यो आरोपमात्र लगाइएको छ, बाँधबाट एक किलोमिटरको क्षेत्रबाहिर पानी जम्ने सम्भावना नभएकोले लुम्बिनी डुब्ने कुनै सम्भावना नरहेको दाबी गर्नु भएको थियो । उहाँले बाँध निर्माण गर्दा बहाव नियन्त्रणका लागि ६ मिटर अग्लो पानी नियन्त्रक निकास (रेगुलेटर) को व्यवस्था पनि गरिएकोले नेपालतर्फ कुनै क्षति नहुने कुरा उल्लेख गर्दै बाँध निर्माण स्थलभन्दा १९ मिटर अग्लो क्षेत्रमा रहेको लुम्बिनी कसरी डुब्छ भन्ने तर्क उहाँले

नेपालको लुम्बिनी क्षेत्र डुब्ने कुनै सम्भावना नरहेको कुरा सार्वजनिक कार्यक्रममा व्यक्त गरेका थिए र हामी नेपालीहरू चुप्लागेर सुनेर बसिरहेका छौं । भारतीय सीमावर्ती क्षेत्रमा बनाइएको बाँधभन्दा लुम्बिनी १९ मिटर अग्लो क्षेत्रमा रहेकोले बाँध निर्माणबाट लुम्बिनी डुब्ने छैन भन्ने तर्क उनीहरूको रहेको छ । तर गणितीय तथ्यता हर्दा लुम्बिनी केवल ६ मिटर अग्लोमा रहेको पाइन्छ ।

अधिसार्नु भएको थियो ।

सोही गोष्ठीका अर्का सहभागि तथा दूतावासका द्वितीय सचिवले, व्यापक अध्ययनपछि बाँधबाट नेपाललाई क्षति पुने भए भारत त्यसको निराकरणका लागि तयार रहेको, ठूलो पानी परेपछि नेपालमात्र होइन भारतका पनि कैयौं जमिन डुबानमा पर्ने कुरा बताउँदै बाँध निर्माणकार्य हाल बन्द भइसकेकोले दुई देशबीचको संवादबाट समस्या सुलिखिने आशा पनि व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

उहाँहरूको भनाईको निचोड के रहेको बुझियो भने, भारतले हामो मर्चबार क्षेत्र नजिकै बाँध बनाउने काम पूरा गरेपछि पनि हाम्रो लुम्बिनी क्षेत्र डुब्दैन । अब कुरो रहयो उहाँहरूको भनाइमा कत्तिको प्राविधिक सत्यता छ, किन कि उनीहरू कुट्टनीतिक क्षेत्रका पदाधिकारीहरू हुनुहुन्छ तथापि कुट्टनीतिज्ञ प्राविधिक हुँदै हुँदैन् भन्न मिल्दैन । तर विषयबस्तुका

हिसावले अक्सर हुँदैनन् भन्ने बुझ्नु पर्छ । यसपछि पनि अभै कुरा बाँकी रहयो हाम्रो लुम्बिनी क्षेत्र छुबानमा पर्छ कि पर्दैन ?

प्रथमतः माथि उल्लिखित दुईजना पदाधिकारीहरूको कुरो एक आपसमा बाफ्निएको देखिन्छ । बाँध निर्माण स्थलभन्दा १९ मिटर अग्लो क्षेत्रमा लुम्बिनीको अवस्थिति रहेकोले यो डुब्दै डुब्दैन भन्ने ठोकुवा प्रथम पदाधिकारीले गर्नु भएको थियो भने दोश्रो पदाधिकारीले चाहि बाँध बनाउने काम बन्द गरिसकियो र आइपरेका समस्या दुईदेशका कुराकानीले सुनिक्षित भावना प्रकट गर्नु भएको थियो । यसैले एकजनाको भनाइले के बुझिन्छ भने लुम्बिनी डुङ्ग भन्ने शंका गर्ने ठाउँ नै छैन । तर अर्का महोदयको अभिव्यक्तिचाहि डुङ्गे सम्भवना भएमा कुराकानीद्वारा सुल्खाइने छ, यसैले बाँध निर्माण कार्य रोकिएको छ भन्ने बुझिन्छ । उहाँहरूमध्ये कसको भनाइमा प्राविधिक तथ्यता छ भन्ने प्रश्न गर्नुपर्ने अवस्था सृजना हुन आएको छ ।

अब हामी भारतीय सीमावर्ती क्षेत्रमा भारतले रसियावाल खुर्दलोटन बाँध बनाएको स्थलदेखि हाम्रो लुम्बिनी विकास स्थलको स्थलरूपी विवरणतर्फ लाग्नौ । तत्कालीन श्री ५ को सरकार नापी विभागले जाइकाको सहयोगमा सन् १९९३ मा तयार पारेको १ बराबर २५ हजार माननापको लुम्बिनी अञ्चलको टोपोग्राफिकल नक्सा र सर्भे अफ् इण्डियाले सन् १९५८ मा प्रकाशित गरेको पाली माफ्खण्ड जिल्लाको १ इन्च बराबर १ माइल स्केलको टोपोग्राफिकल म्याप सिटहरूलाई समेत आधार मानी स्थलगत अध्ययन गर्दा जाँगे सीमास्तम्भ नं. ३० भन्दा तीस मिटरको दूरीमा भारतद्वारा बनाइएको बाँध, स्तम्भ नं. ३१ मा पुग्दा पचास मिटर र स्तम्भ नं. ३२ को समकक्षमा पुग्दा पाँचसय मिटर टाढा रहेको पाइन्छ । यो ३२ नं. स्तम्भदेखि बाँधलाई उत्तर-पश्चिमतर्फ मोड्दै दानव नदी (भारतमा कोडानदी)को धारसम्म पुऱ्याई हिजोआजको हल्लाखल्लाले यो निर्माणकार्य रोकिएको छ । हाल रोकिएको बाँधको लम्बाई करिब ३ किमि भएको र यसको उचाइ जिमिनको सतहबाट तीन मिटरुदेखि डेढ मिटरसम्म रहनुका साथै यसमा पानी नियन्त्रक रेगुलेटर ३ ठाउँमा (३ निकास) बनाइएको छ । बुझिएअनुसार यो बाँध भविष्यमा दानव नदीलाई नियन्त्रण गर्दै पश्चिमतर्फ बढ्दै दुहाम्रो अजमा गाउँपश्चिमको सीमास्तम्भ नं. ३३ को हाराहारीबाट अफ पश्चिम बढाउँदै लुम्बिनीबाट भारतीय सीमा छुन आउने ९ किमि लामो सडक छेउछाउ भएर हाम्रो रुपन्देही र कपिलबस्तु जिल्लाको साँधमा पर्ने कोठी नदीसम्म पुन्याइने छ । जब कि कोठी नदीलाई पनि नियन्त्रणगर्न छेउछाउमा सानातिना बाँध भारतले बनाइसकेको छ ।

मर्चवार क्षेत्रको पूर्वतर्फका बारेमा भनौ भने सिद्धार्थनगरको पूर्वभई बहने डण्डा नदी पकिलहवामा आएपछि

भारतीय सीमाभित्र छिर्दछ र भारतमा यसलाई घोड्घी नदी भनिन्छ । यो नदी केही दक्षिणमा गई यसपछि दक्षिण-पूर्वतर्फ बहेको छ । मर्चवार क्षेत्रको पूर्वमा रहेको घोड्घी नदीले नेपाल र भारतवीचको १५ किलोमिटर लामो सीमारेखाको काम पनि गरेको छ । मर्चवार क्षेत्रबाट बहने अधिकांस नदीनालाहरू घोड्घी नदीमा मिसिन पुग्छन् भने बाँकी नदी तथा खोलाखरेहरू दानव नदी तथा यसका सहायक नदी तिनाउ मिसिएर भारततर्फ बगदछ । लुम्बिनी क्षेत्र भएर बहने तिलार नदी र हरेवा नदी कोठीया नदीमा मिलेर भारततर्फ छिरेको छ । कोठिया नदीको प्राकृतिक बहाव रोकियो भने यसका सहायक नदी तिलारको निकास रोकिएर लुम्बिनी क्षेत्र जलमग्न हुन पुग्छ ।

अब भारतले हालै बनाएको बाँधदेखि लुम्बिनी गुरुयोजनास्थलसम्मको जमीनको प्राकृतिक स्वरूपतर्फ लागौ । सीमास्तम्भ नं. ३० भन्दा पश्चिममा रहेको भारतीय गाउँ कन्हौलिया, जहाँबाट चर्चित रसियावाल खुर्दलोटन बाँधको निर्माण सुरुभएको छ सो ठाउँ समुन्द्रको सतहबाट १० मिटर उचाइमा रहेको देखिन्छ । सो बाँधउत्तर तथा उत्तर-पश्चिमतर्फ बढ्दै सीमास्तम्भ नं. ३१ तथा ३२ को पश्चिम एवम् दानव नदीपूर्वको बाँधको उचाई ११ मिटर भएको पाइन्छ । अब बाँधबाट पूर्वतर्फ रहेको नेपाल-भारत सीमारेखाको नेपाली भू-भागमा रहेको मुडिला, गुल्मीहा, तेरेनी, पिपरहवा तथा दानव नदी किनारसम्मका गाउँहरूको उचाई १२ मिटर अड्डन भएको छ । दानव (कौडा) नदीपश्चिममा अवस्थित अजमाहा गाउँ समुद्रको सतहदेखि १० मिटर उँचो भू-भागमा रहेको छ ।

यसपछि सीमारेखाबाट उत्तरतिर अवस्थित लुम्बिनी क्षेत्रतर्फ बढ्दा बङ्गवा, भदौली, अमहवा, अमा, लमितिहवा, भोजहवा गा.वि.सहरूको उचाई १३ मिटर रहेको छ । यसभन्दा अफ उत्तरतर्फ लाग्दा तिलार नदी किनार क्षेत्रको उचाइमा घटीभई १० तथा ११ मिटरमा भरेको पाइन्छ । तिलार नदीबाट क्रमशः उत्तरतिर बढेर भगवानपुर एवम् लंकापुर गाउँ दुवै लुम्बिनी गुरुयोजना स्थल टेक्दासम्म १२ देखि १४ मिटरसम्मको धरातल रहेको छ । उत्तर-दक्षिण ४.८ किमि, पूर्व-पश्चिम १.६ किमि तथा १.१५० विगाहा क्षेत्रफलमा फैलिएको प्रो. केन्जो टाङ्गेले तयार पारेको गुरुयोजना क्षेत्रको दक्षिण-पश्चिम (पडरिया) दक्षिण-पूर्व लंकापुर, उत्तर-पश्चिम औरइच्चा तथा उत्तर-पूर्व सेखुवाडाङ्गाको उचाइ क्रमशः १६/ १४/ १८ तथा १०० मिटर भएको पाइन्छ । महत्वपूर्ण कुरा के छ भने मायादेवी मन्दिर, अशोकस्तम्भ तथा यस वरपरका भग्नावसेस क्षेत्रको उचाई समुद्र सतहबाट १४.८ मिटरमात्र पर्दछ र लुम्बिनी क्षेत्रको सबभन्दा होचो भू-भाग तेनुहवा गाउँको उचाइ

૧૩ મિટર રહેકો છે | યસ્તૈ ભૈરહવાબાટ આઇ લુમ્બિની ક્ષેત્રમા પસેકો પક્કી સડકકો ઉચાઇ સરદર ૧૬ મિટર રહેકો છે |

માથિ ઉલ્લિખિત પ્રાકૃતિક ધરાતલીય વિવરણહરૂકા પરિપ્રેક્ષયમા ભારતલે નિર્માણ ગરેર હાલ રોકેકો તથા પછી લુસુક પુનઃ નિર્માણ સુરુ ગર્નસકને રસિયાવાલ ખુર્ડલોટન બાંધકો સતહકો ઉચાઇ સમુદ્ર સતહબાટ ૧૦ દેખિ ૧૧ મિટર રહેકો છે | યો બાંધકો પાની નિયન્ત્રક રેગુલેટર ૬ મિટર અગલો ભએકો કુરા કાઠમાડौસ્થિત તત્કાળનિ ભારતીય રાજદૂતાવાસકા પદાધિકારીલે બતાઉનું ભએકો પરિપ્રેક્ષયમા અબ પ્રશ્ન આઉંછ, લુમ્બિની ક્ષેત્ર ડુબાઉંછ કિ ડુબાઉંદેન ? દોશ્રો કુરા, યદિ ડુબાઉંછ ભને પુરૈ ક્ષેત્ર ડુબાનમા પર્છ કિ આધા-આધી ભાગમાત્ર ડુછ્છ | તેશ્રો આધી ભાગમાત્રે ડુચ્છો ભને કુન ચાહિ ક્ષેત્ર બાંકી રહન્છ, નિર્માણ ભઇસકેકો ખણ્ડ બંન્ન જાન્છ યા પુરાતાત્ત્વિક મહત્વકા સામગ્રીહરૂ ભએકો ખણ્ડચાહિ જોગિન પુછ્છ આદિ ઇત્યાદિ |

યી સબે પ્રશ્નહરૂકો જવાફમા ગળિતીય હિસાવલે હેર્ડા સમુદ્રકો સતહબાટ ૧૧ મિટર પિધ ભએકો જમિનમા ૬ મિટર અગલો રેગુલેટર બનાઈ પાની છેકિયો ભને યસ્તો જમેકો પાનીલે ૧૭ મિટરકો સતહ બનાઉંછ | કિન કિ, પાની અગલો ભાગબાટ હોચો ભાગતર્ફ બહન્છ ભનેજરસ્તૈ પાનીલે યસકો સતહ આફે પહિલ્યાઉંછ ભન્ને પ્રાકૃતિક સિદ્ધાન્ત છાંદે છે | યસઅનુસાર મર્ચવાર ક્ષેત્રમા ભારતલે બનાએકો રસિયાવાલ ખુર્ડલોટનબાંધ ર લુમ્બિની ક્ષેત્રકો સાપેક્ષિક ઉચાઇકો અનુપાતમા જોડ-ઘટાઉ ગર્ડા લુમ્બિની ગુરુયોજના ક્ષેત્રકો દુર્ઝ તીહાઈ ભાગ જલમગ્ન હુને સાંખ્યિક તથ્યતા નિકલન જાન્છ | યસઅનુસાર સિદ્ધાર્થનગરબાટ આએકો પક્કી સડકલે છોએકો ભાગદેખિ દક્ષિણતર્ફકો ભાગ ડુબાજુમા પર્ન સક્ષુ | યસ ડુબાનઅન્તર્ગત માયાદેવીકો મન્દિર પાનીકો દહભિત્ર ખોજ્યુ પર્ન હુન્છ, અશોકસ્તમ્ભ ૨ મિટર ડુબ્ન જાને, પશ્ચિમતર્ફકો પુરાતાત્ત્વિક ઉત્ખનનકા ભાગનાવસેષકો બિનાસ હુને, દક્ષિણતર્ફ અવસ્થિત પ્રહરી ચૌકી, સાર્વજનિક કાર્યાલયહરૂ, સરકારી અતિથિ ગૃહ, હોટેલ તથા વિભિન્ન મિત્રદેશકા સહયતાબાટ નિર્માણ ભએકા સુધુ-વિહાર ર સંગ્રહાલયકો ભૂંઝતલા પોખરિમા પરિણત હુને દેખિન આઉંછ | ડુબાનબાટ બચ્ચે ભનેકો ઉત્તરતર્ફકો એક તીહાઈ ભાગમા રહેકો જરૂરલ, ભાડી, પોથ્રા-પોથ્રીમાત્ર હો ભન્ન સકિન્છ | અબ જોકોહીલે પન્ન ભન્ન સક્ષુ કિ ભારતલે દુર્ઝ દેશવીચકો સીમારેખામા સટાએર રસિયાવાલ ખુર્ડલોટન બાંધ ઉસકો ભવિષ્યકો યોજનાઅનુસાર પૂર્ણરૂપમા નિર્માણ ગર્યો ભને હાંગ્રો લુમ્બિની ક્ષેત્ર ડુછ્છ કિ ડુબ્બૈન ? અહિલે કરિબ ૩ કિમી લામો ટુક્રા બાંધલે સીમાસ્તમ્ભ નં. ૩૨ (૫૪૧) કો જમિનકો ભાગ જલાશય બન્દૈ કરોતા,

થુમવાપ્રિયા, ફરેના, રોઝનીહવા, બેટકુઝયાલગાયત ૧૮ ગાવિસકા કરિબ ૨૦૦ ગાઉંહરૂ ડુબાનમા પરી સવાલાખ નેપાલી જનતા પ્રભાવિત હુન પુગેકા છન્ |

ભારતીય યોજનાઅનુસાર મર્ચવાર ક્ષેત્રમા કરિબ ૧૬ કિલોમિટર લામો રિઝબાંધ બનાઉને લક્ષ્ય રહેકો બુફિન્ચ | મર્ચવારપૂર્વકો ડણડાનદીદેખિ સેમરા ગાવિસ દક્ષિણમા લગભગ ૮ કિમી લામો બાંધ સડક પ્રયોજનકા લાગિ ભનેર ભારતલે પહિલે ને બનાઇસકેકો છે | અબ યસ બાંધકો ઉચાઇ બઢાઉન માટો થને કામ સુરુ ગરિને યોજના રહેકો છે | મધ્યખણ્ડમા ચર્ચિત રસિયાવાલ ખુર્ડલોટન બાંધ દાનવ નદીસમ્મ ૩ કિમી નિર્માણ ભઇસકેકો છે | દાનવ નદીપણિચમ કોઠી નદીસમ્મકો ૫ કિમી લામો સેક્ટરમા પની ખણ્ડ-ખણ્ડ પારી બાંધ બનાઇએકા છન્ | અબ યી તીનૈ સેક્ટરકો બાંધલાઈ જોડન બાંકી રહેકો ટુક્રા-ટાક્રી ભાગલાઈ જોડેર બાંધ નિર્માણ ગરી રિઝડ્યામ બન્યોભને મર્ચવાર તથા લુમ્બિની ક્ષેત્ર જલાશય બન્જાને કુરામા શંકા રહુંદેન |

યસ્તો ગળિતીય તથ્યાઙ્ક સ્થાપિત રહેકો છંદાછુંદૈ પની કાઠમાડौસ્થિત તત્કાળીન ભારતીય કુટનીતિજ્ઝહરૂલે નેપાલકો લુમ્બિની ક્ષેત્ર ડુબે કુને સમ્ભાવના નરહેકો કુરા સાર્વજનિક કાર્યક્રમમા વ્યક્ત ગરેકા થિએ ર હામી નેપાલીહરૂ ચુપલગેર સુનેર બસિરહેકા છોં | ભારતીય સીમાવર્તી ક્ષેત્રમા બનાઇએકો બાંધભન્દા લુમ્બિની ૧૧ મિટર અગલો ક્ષેત્રમા રહેકોલે બાંધ નિર્માણબાટ લુમ્બિની ડુબે છૈન ભન્ને તર્ક ઉનીહરૂકો રહેકો છે | તર ગળિતીય તથ્યતા હેર્ડા લુમ્બિની કેવલ ૬ મિટર અગલોમા રહેકો પાઇન્છ | સાંખ્યિક તથ્યાઙ્કા અગાડિ કુટનીતિક ચાલકો તર્ક કતિસમ્મ ટિકન સક્ષુ ભન્ને સબૈલાઈ થાહા ભએકૈ કુરા હો તાપનિ હામી નેપાલી આધી ડુબિસકેપછિ માત્રે કરાઉન થાલ્છો અનિ ચિચ્યાઉંછો | ચિચ્યાઉંદા ચિચ્યાઉંદૈ અરૂ પની ડુબ્બૈ જાન્છ | તર રસિયાવાલ ખુર્ડલોટન બાંધલે નેપાલીલાઈ અરૂ બઢી પાનાકો પાઠ પઢાએકો છે | વિશ્વસમ્પદા સૂચીમા પરેકો ભગવાન ગૌતમબુદ્ધકો જન્મસ્થલ લુમ્બિનીલાઈ બચાઈ સુરક્ષિત રાખું નેપાલી સમાજકા પ્રત્યેક વર્ગ તથા તહબાટ યથાસક્ય અથક પરિશ્રમ ગર્નુ પર્છ | સરકારી અધિકારીકો સ્તરબાટ પની યો સમ્પત્તિ મેરે હો, મેરો પરિવારકો હો, હાંગ્રો સમાજકો હો ર હાંગ્રો રાષ્ટ્રકો સમ્પત્તિ હો ભન્ને ભાવનાલે ભએગરેકા તથા તથ્યાઙ્ક સમાજલાઈ જાનકારી ગરાએર જનભાવના અનુકૂલ ઔપચારિક કર્તવ્ય સમેત પાલના ગર્નુપર્છ | હાંગ્રો સરકારલે બેલૈમા ભારતીય પદાધિકારીસાંગ કુરાકાની ગરી જોર્તી બાંધ બનાઉને કામ નગરી નેપાલકો લુમ્બિની ક્ષેત્ર સંરક્ષણ ગર્ન સહયોગ ગર્નુ પર્છ |

भिक्षु अश्वघोष महास्थविरया ८७ दं बुद्धिया लसताय् वसपोलया अन्तर्वार्ता छापे मजुल

✓ सुरेशकिरण मानन्धर

दकलय् न्हापां थुगुसी ८७ दं क्यनाबिज्याःऽह श्रद्धेय
अश्वघोष भन्तेयात वन्दना। वसपोल थौकन्हय् नेपाली भिक्षु
संघया दकलय् ज्याथःऽह भन्ते खः। थ ल्याखं वसपोल
नेपाल्या संघनायक नं जुयाबिज्यात। वसपोलया व्यक्तिविद्या
अनेक आयाम दु। हरेक छगू छगू आयामया छगू छगू कृति
तयार जुइफु। तर जितः प्रभावित याःगु वसपोलया आयाम
धाःसा मेगु है दु।

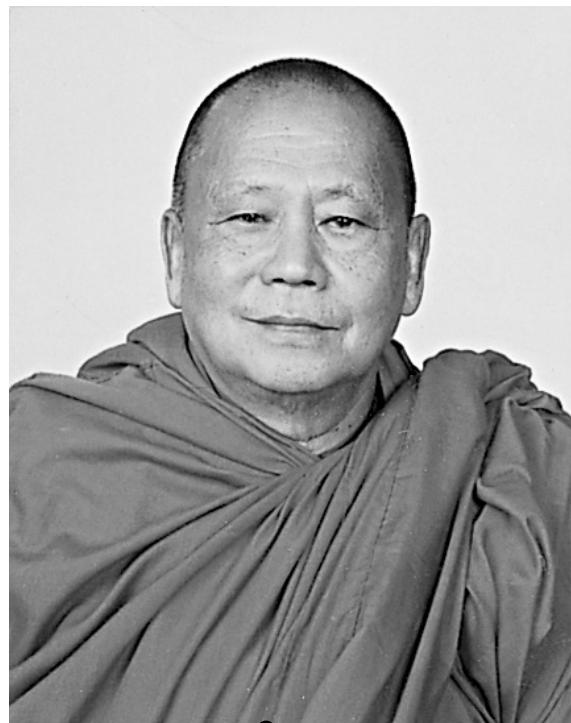
जिं बनागु स्कूल खः, नेपाल आदर्श मावि, गणबहाः।
स्कूलया नापे है ऐतिहासिक गणबहाः दु। हाफ टाइमय् मितः
वनेगु थाय् है अन। खतुं विहारय् हल्ला याः वल धकाः गबलें
गबलें अन च्चपि भन्तेपिसं ब्बः नं बियाबिज्याइ। तर भन्तेपिसं
बीगु ब्बः मस्तयत गन लगे जुइ धकाः। अःखतं हायेकाः
बिसिउँ वयेगु। थथे ब्बः बीगु व बिसिउँ वयेगु कथंयागु है
छाय् मजुइमा, भन्तेपिलिसे जिगु सामिप्यता धाःसा अबलय् है
जुइधुंकल।

छक्वः छगू बौद्ध पत्रिकाया 'च्यसः लिसः' स्तम्भय् छम्ह
पाठकं न्वयसः न्यना हःगु जिं बना- थौकन्हय् नेपाल्या भिक्षुपि
मध्ये दकलय् तंगुलु भिक्षु सु खः ?

लिसः बियातल - भिक्षु अश्वघोष।

जिं ला न्यनातयागु, बुद्धधर्मं ऋोध याये मजिउ धइगु
स्यनी, शान्त जुइमाः धइगु स्यनी, कर्पिनिगु सेवा यायेमाः
धइगु स्यनी। तर थ भिक्षु जुयाः नं तं पिकाइम्ह बौद्ध
गज्याःऽह लात ? अबलयनिसौ जिके भिक्षु अश्वघोषया बारे
तःधंगु है जिज्ञासा ब्लन। वसपोलयात म्हसीकेगु, ख्वाः
स्वयेगु अफ फुसा नापलायेगु इच्छा जुल। तर अबलय् जि
मचा है तिनि, अज्याःगु इच्छा पूवंके मफइगु स्वाभाविक है
खत।

लिपा वसपोलयात म्हसीधुंकाः नं जिगु मनय् न्वयाबलें छगू
त्रास दयाच्चनीगु, गन खितिकक जुल कि तंयायाबिज्याइगु
जकं खः ला ? ब्बः बीगु जकं खः ला ? म्हसिउपि पासापिसं
नं धाइगु, वसपोल तसकं भोक्तिक न्हां, ब्बः बी यः। तर

'कनेगु व मकनेगु जक खँ, जिपिं भिक्षुपिंके नं लोभ
व मोह धइगु दु। मन्या नुगालं थ्व लोभ व मोह धइगु
पूवंक चीके फइ मखु। उकियात कम याना तयेगु
जक खः। जिं नं कम जक याना तयागु खः।
बुद्धशिक्षां कम याना तयेगु उपाय स्यनी।'

दुर्भाग्य, जिं धाःसा आः तक वसपोलया तंचाःगु रूप गबलें
स्वये खंगु मदुनि।

छक्वः जिं वसपोलयाके न्य॑ नं न्यना, 'भन्ते, छःपि ला
तसकं है तंगुलु धकाः पत्रिकाय् है च्चयातःगु जिं बनागु खः।
धाथे छःपित नं तं वः ला ?'

वसपोलं धयाबिज्यात, 'गनया मवइ ? जितः ला मनूतयसं

भोक्तिकम्ह भन्ते धकाः नां हे तयातःगु दु । छुं मखुगु ज्या जुल कि, विनय स्वयां पिहांवंगु ज्या जुयाच्वंगु खन कि जितः तं वये यः । आः चाहि तं भचा फी फु का । मेपिके अथे तं वःगु जिं मखं । जितः हे जक तं वइगु धयाँ ।

बस्, भन्तेया अनेक वैयक्तिक आयाम मध्ये जितः प्रभावित याःगु आयाम धइगु थवे खः, थःगु कमजोरीयात स्वीकार यायेगु साहस । खँल्हाबल्हा जुइबलय् वसपोल थःके दुगु कमजोरीया बारे याउँक हे कनाबिज्याइ । क्रोधया जक खँ मखु, लोभ व मोहया खँ नं वसपोल उलाबिज्याइ । धयाबिज्याइ, 'कनेगु व मकनेगु जक खँ, जिपि भिक्षुपिके नं लोभ व मोह धइगु दु । मनूया नुगलं थव लोभ व मोह धइगु पूवंक चीके फइ मखु । उकियात कम याना तयेगु जक खः । जिं नं कम जक याना तयागु खः । बुद्धशिक्षां कम याना तयेगु उपाय स्थनी ।'

थःके दुगु कमजोरीयात याउँक स्वीकार यायेगु थवे साहसं याना: वसपोल छक्वः तःधंगु हे विवादय् नं लात । अबलय् वसपोल तत्कालिन राष्ट्रिय सभाया सभासद् नं जुयाच्वंगु ई । छगु पत्रिकाय् बिउगु अन्तर्वार्ताय् वसपोल धयाबिज्यात कि यौन चाहना धइगु नं निर्मूल हे याना छवये फइगु विषय मखु, नियन्त्रण याना तयेगु विषय् जक खः ।

वसपोलया थव धापू पिहां वयेव मिडियाय् छक्वलं मि च्यात - भिक्षु जुयाः नं यौनया खँ ल्हात । वसपोल नं लिस: बियाबिज्यात । हानं मेगु न्वयसः पिहां वल । हानं मेगु लिस: वन । छगु कथं 'वार' हे जुल ।

थवे सन्दर्भयात कयाः जिं वसपोलयाके छगु अन्तर्वार्ता

काः वना । बुद्धजयन्ती कुन्हु छापे यायेत । अन्तर्वार्ताया मू विषय खः, यौन । छम्ह बौद्ध भिक्षुलिसे यौन वार्ता थव फिदं ति हे न्वयःया खँ जुइमाः । वसपोल यौनया खँय् नं खुले जुयाबिज्यात । यौनयात नियन्त्रण याना तयेमाः तर नियन्त्रण याये फइ हे धइगु ग्यारेन्टी मदु । गबले गबले बसय् वनेबलय् नापं मिसापि चं वइ । उमिसं ला जिमित भिक्षुपि धकाः सम्मान याइ । तर भिक्षु नं छम्ह मनू खः । मिसापि नापं फ्यतू वइबलय् छुं जू थें च्वनी ।

यौन बारे आपालं खँ जुल । बुद्धया इलय् भिक्षुसंघ दुने हे नं आपालं यौन विकृतित वःगु जुयाच्वन । अज्याःगु यौन विकृति पनेत 'विनयपिटक' य आपालं नियम नं दयेकातःगु दु । व नं छक्वः स्व धकाः वसपोल 'विनयपिटक' सफु नं जितः बियाबिज्यात ।

खँल्हाबल्हा कवचायेकाः लिहां वया । अन्तर्वार्ता च्यया । तयार नं जुल । बुद्धजयन्ती कुन्हु पिहां वइगु सन्ध्या टाइम्स'या विशेष तँसापतिइ छापे यायेगु जुल ।

तर निन्हु न्वयः आकाभाकां वसपोलया फोन वल - सुरेश, बुद्धजयन्ती कुन्हु अज्याःगु लेख छापे याये जी ला ? छक्वः बिचाः यानादिसँ । हानं मेगु विवाद वइ ।

जि नं भसंग वन । च्ययेधुगु अन्तर्वार्ता हानं छक्वः बना स्वया । तसकं बोल्ड थें च्वन । छापे मयायेगु हे निर्णय याना । अन्तर्वार्ता ला छापे मजुल तर हरेक विषयय् बोल्ड बिचाः तयेगु वसपोलया व्यक्तित्वं धाःसा जिगु नुगलय् बां सी दयेक हे छाप तयाबिल ।

(च्वमि सन्ध्या टाइम्सया सम्पादक खः)

अत्तानं एव पठमं - पटिरुपे निवसये ।

अथञ्जम'नुसासेय्य- न किलिसेय्य पण्डितो ॥

अर्थात् : आफूलाई नै पहिले उचित स्थानमा राख, अनिमात्र अरूलाई उपदेश गर, यसरी व्यवहार गर्ने पण्डितको चित्तमा
क्लेश (दुःख) भित्रिदैन । - धम्मपद, १५८

सुनौलो कीर्तिपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नगाउँ दोबाटो, नयाँ बजार, कीर्तिपुर

नुगः-मत

रचना - सिद्धिरत्न शाक्यभिक्षु

बुद्ध्या रश्मी थिनाच्वन
ध्याचलं पलेस्वां हवयाच्वन
सुख यःसां दुःख, पंगः वयाः
नुगः जक छाय् ख्यूयाच्वन,
नुगः छाय् कयेकुनाच्वन ॥ धु ॥

पारमिता दश पूर्ण मजुइकाः
नुगःमत सियेत्यंगु दु,
रागं थः फुइत्यंगु दु ॥३॥

तःधी जूलिसे स्वार्थं च्यालिसे
मन ध्याचः जुयावनाच्वन,
देगः मन दुनावनाच्वन ।
शील, समाधि, प्रज्ञा मदयाः
माःगु मनं छुं मखनाच्वन,
दुगु मिखा हे कां जुयाच्वन ॥ १ ॥

द्वेष, लोभ, मोह, इन्द्रिय तृष्णा
मानव ल्वाकीगु जुयाच्वन,
थःथः बायेकीगु जुयाच्वन ।
न्याःगु खिचां थे मन घाः जुइकाः
दुने नुगः हिहि लंकाच्वन,
हिलीगु नुगः हे ख्येकाच्वन ॥२॥

इर्ष्या, मद्, ऋोध मनय् दु
मैत्री, करुणा भाव मदु,
मुदिता, उपेक्षा याः मदु ।

मत नुगःजः मथिनाच्वंगु
मार्ग च्यागूया न्हायकने खंके,
समुदय दुःखया कारण सीके ।
बोधिजलं भलमल धायेकाः
मनयात थीके, खिउँगु फुके,
मनस्वां हवयेके, खिति चुइके ॥४॥
(ज्ञानमाला म्ये धोईं बल्ला कासाया लागी म्ये चिना ह्नि-
ने.सं.१९३३ सिल्ला थ्व ५ । (वि.सं. २०६९/१९१४) शुक्रवार ।

शब्दार्थ —

च्यागूमार्ग=आर्यअष्टाङ्गिकमार्ग=सम्यक् दृष्टि, संकल्प, वचन,
कर्मान्त, आजीविका, व्यायाम, सृति व समाधि
पारमिता दश = १० गू पारमिता— दान, शील, नैष्ठ्रम्य,
प्रज्ञा, वीर्य, क्षान्ति, सत्य, अधिष्ठान, मैत्री व उपेक्षा ।
समुदय दुःख = दुःख उत्पन्न ऊझगु कारण दु । (४गू
आर्यसत्य म्ये १ गू)

इन्द्रिय = ५ गू इन्द्रिय

चतुरब्द्वम् विहार = मैत्री, करुणा, मुदिता, उपेक्षा ।

मद् = घमण्ड, फुइँ ।

बुद्ध जन्मभूमि नेपालमा सदा शान्ति छाइरहोस् ।

इन्द्रेणी वचत तथा ऋष्ण सहकारी संस्था लि.

गुरुजुधारा, काठमाडौं, फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स : ४३१०४५८

आनन्द भूमियात् भिन्नुना !

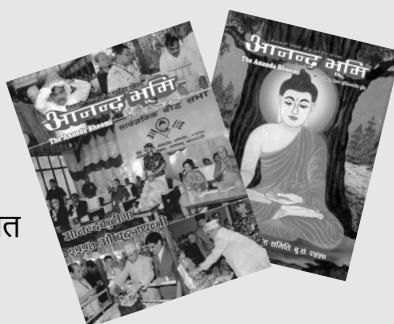
- हेरारत्न शाक्य, युवक बौद्ध मण्डल

नेपाःया बौद्ध त थनेत
बुद्ध्या धर्म स्यनेत
नेपाःया इज्जत तयेत
बौद्ध तयेगु इज्जत तयेत
थ लय-पौ ताः लायेमा

बुद्ध्या नुगः खंकेत
धर्मया त्वाथः सिइकेत
पालन यायेमाःगु थुइकेत
जुयाच्वंगु, जुयावंग खँ सीकेत
थ लय-पौ ताः लायेमा

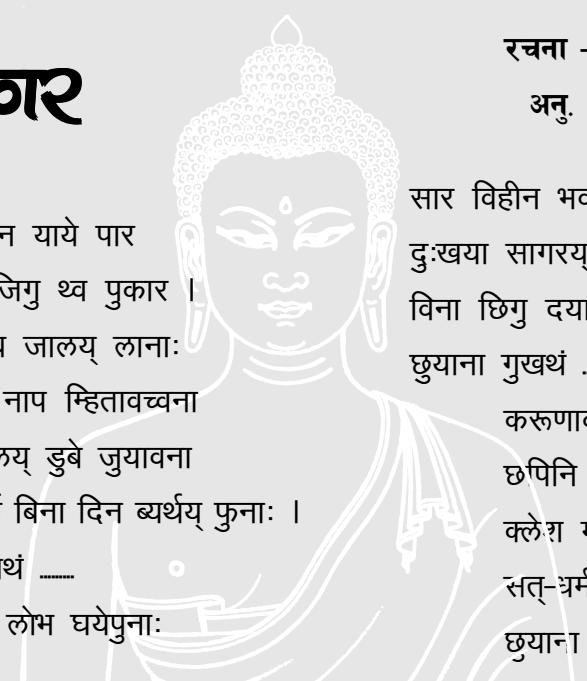
बुद्ध्या वंश सीकेत
धर्मया मर्म थुइकेत
संघ छधि याना तयेत
बौद्ध संघय संचार यायेत
थ लय-पौ ताः लायेमा

धर्म साहित्य ब्यंकेत
अमृत धर्म ल्यंकेत
न्हूपि श्रद्धालु दयेकेत
हिनु हिनली धर्म न्यंकेत
थ लय-पौ ताः लायेमा ।

पुकार

छुयाना गुखथं जीवन याये पार
भगवान् न्यना ब्यु जिगु थ पुकार ।
पंञ्च ईन्द्रिय जालय लाना:
चंचल मन नाप म्हितावच्वना
ममता मोहलय दुबे जुयावना
च्वन सत्कर्म बिना दिन व्यर्थय फुनाः ।
छुयाना गुखथं ——
सुखया आश कया, लोभ घयेपुनाः

रचना - ज्योति शाक्य, चाकुपाट

अनु. - राज शाक्य, ललितपुर

सार विहीन भव चक्रय दुबिना:
दुःखया सागरय जीवन क्वब्बात
विना छिगु दया शान्ति दई गथे ।
छुयाना गुखथं ——

करुणाकर हे सुगत गुरु
छपिनि चरणय वया जि प्रभो
कलेग मदैझगु थ वे हे जीवनय
सत्-धर्म प्रवोधक ज्ञान फ्वने ।
छुयाना गुखथं ——

DUTY IS RIGHTS

Prof. Suwarna Sakya, Ombashal, Kathmanu

There are two types of people in the basis of gender in this world. Man and woman. These both are equal in humanly rights. The equality among the men is the existence of man. Among these two, though they are equal in the perspective of man's viewpoint, there is inequality which will never be alike in the perspective of sex. The dissimilarity is not the vice of human, it is naturalistic thing. The difference among mankind is the difference of naturalistic body construction.

According to natural difference, the hopes of man are also different, in the basis of gender, there remains difference in the manner of dressing-eating, speaking-moving and walking-running etc. The desire of man is unlimited whatever race he belongs to. Because of unlimited desire, people want to make things against the nature according to their desire. So much so, male wants to become a female, female wants to become a male. The cause behind the quarrel instead of unity is to search unnatural equality. The right to live according to nature is provided by the nature itself. All creatures generally live with the support of nature. Therefore, Aquatics reptiles Amphibians and Rhynchocephalians live in their own places in their own way. While talking about the rights, the inborn rights remain limited in both sexes. If equality is brought forcefully by crossing the limit, the abnormality will make difference in the human taste.

Man is a social animal. For equal stability, the work is being divided in man. The division of work also takes place according to the basis of nature. Keeping the nature and situation in mind, the culture is being created in human life. The ethics that has been created for the fairly running of life of mankind is of two types. One is for the spread of knowledge in accordance to knowledge and other is for leading the way in accordance to time and situation. Generally, the ethics are according to man's nature but ethics according to nature also found in the same level. Ethic is a parcel according to philosophy of life's experience. Thus, sometimes, the thing that has been speaking by ethic

There is no competition in Buddhism. The competition makes the situation of rush by crossing others to lead ahead, To win over someone is to make him miserable and to loose is to become oneself miserable.

becomes harmful to some people. When one is poked about this nature, some use to express their agitation over ethic by feeling impoverished in some matter. The vice and virtue according to situation and place may be different in a same person. No one likes the water when flood comes, but one searches and drinks water when he is thirsty. The flood comes according to nature and one becomes thirsty according to same nature.

Of whichever gender, the natural difference due to gender difference and the equality due to mankind, there is a lot of equal types in both. Adoration, love and compassion are the subject that remains in human only, similarly, things like anger, desire and hatred also are found only in human being. The human responsibility in between each other while living at the same place is one due to relation of man. The healthy society is the healthy place to live in for man. The benevolent remains in a healthy society and the discipline get maintained. The benevolence increases the feeling of own-ness of friendship and wipes out the rivalry. This introduces the impartiality of self responsibility. The human liaison is the quality of human being only. Relating to human welfare, if one keeps himself far from the kindness to mankind, the inhuman behavior occupies in such persons. Then the human weakness takes place in mankind. And the nature of blaming to other due to own weakness develops. One would have to face self destruction in other's destruction in relation of together. As the spat that has been thrown towards the sky might mess up

own face, similarly, the crisis that has been fallen to any person might harass oneself as the natural ailment.

To explore equality is to remain in fulfillment of duty. There should be compassion not authority in tow different gender of man. When one group remains in authority, three will always be complain of another group who is authority less. If there is not feeling of compassion that will be called discrimination whether the society is paternal or maternal. Both sexes have their own inborn rights. The right hand helps the left hand, left hand helps the right hand, then only clapping takes place. The selfishness provides some benefit but it does not provide the full benefit. In the matter of living life, the cart of life does not run smoothly without the full benefit. If one does not keep interest in the any matter of profit or loss, there will be failure in spite of success. The more people becomes privileged in the world, the humanism should be taken in the same speed. Otherwise, the chaos will be invited instead of peace. The fact that today's world becoming an example of chaos cannot be hidden by any awful logic.

The principle of Lord Buddha can be taken as most pioneering one in egalitarianism: The equal respect of woman as of man the equal respect of an elder as of a child. Not to trouble anyone, not to harm anyone. What other equality can be found than this. Where there is no discrimination, there remains equality, it could be learnt directly. The execution of one's duty to another is the propounding of the principle of egalitarianism. When one accomplishes the duty, the rights are gained itself. When one fails to fulfill the duty, the rights is vanished. The king begging expelled from the thrown and the people from his position is the reason of failure to the execution of duty. The duty of every individual, every relation and every group is mentioned in Buddhism. Not only the duty of father, the duty of son is also described, as well as not only of master but also the duty of the servant is described. Similarly, the duty of husband's to wife and wife's to husband etc.

There is no competition in Buddhism. The competition makes the situation of rush by crossing others to lead ahead, To win over someone is to make him miserable and to loose is to become oneself miserable. When golden opportunity in own work and own place is provided by the fulfillment of the duty, why there should be exploration of competition. The meaning of competition is challenge, contest. In this sense, the competition will become the cause of jealousy

and revulsion. The equality might also be perceived as the meaning of competition. There will not be much meaning of mentioning of right while there is equality. Buddha has talked about the duty: he has incorporated the matter of rights in the duty. Therefore, the innate rights in both sexes are similar. In order to lead any structure of existing, there is a need of coordination of inborn rights in the growth of qualitative numbers than in competitive. The duty is rights for a conductive person or community.

ENLIGHTEN PEOPLE

By Bhikkhu Upatissa

No, not that's the right path,
To the place of worship!
That 's highly sensitive ...alert...
Though millions visit willingly,
With their hearts pure!
To bestow peace within.....,
And to the world beyond!
So, say 'no hatred!' again.....
As again that's torn us apart!
Peace to you and me equal.....
We wish it prevailed and spread,
Beyond just we two human's hearts!
And now, allow the rule of law.....?
No thinking to hurt invading again!
The city of sensitive two souls
That's yours and mine.....!
The place of admiration,
Inspired by millions of people!
Where Bodhisattva endured pain....
Dispelled ignorance.....enlightenment gained!

बौद्ध गतिविधि

संयुक्तराष्ट्र-संघ भवनमा बुद्धजयन्ती

११ जेठ, ललितपुर । संयुक्त राष्ट्रसंघले बुद्ध-पूर्णिमालाई अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता दिएको उपलक्ष्यमा नेपालस्थित संयुक्त राष्ट्रसंघको भवनमा बुद्धजयन्ती मनाइयो । संयुक्त राष्ट्र संघ, नेपालका लागि आवासीय प्रतिनिधि, श्रीलंकाका महामहिम राजदूत, संयोजक भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर एवं प्रेमलाल चित्रकारलगायतले उक्त समारोहमा सम्बोधन गर्नुभयो । सो सभामा पञ्चशील प्रार्थना, भिक्षु महानामबाट बुद्धपूजा र लामा गुरुको प्रवचन तथा संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिव वान कि मूनको सन्देश वाचन गरिएको समाचार भिक्षु धर्ममूर्तिबाट जानकारी प्राप्त भएको छ ।

बैककमा बुद्धजयन्ती

यसरी नै संयुक्त राष्ट्रसंघले बृद्ध-पूर्णिमालाई मान्यता दिएको उपलक्ष्यमा संयुक्त राष्ट्रसंघको श्रेत्रीय प्रधान कार्यालय, बैककमा विश्व बन्धुत्वका लागि बुद्धधर्म भन्ने नाराका साथ दुइदिने अन्तर्राष्ट्रिय धार्मिक सम्मेलनसहित बुद्धजयन्ती मनाइयो । थाइल्याण्डका राजकुमारीद्वारा समुद्घाटन गरिएको कार्यक्रममा थाइ संघराज, उपप्रधानमन्त्री तथा युनेस्कोपका आवासीय प्रतिनिधिले सम्बोधन तथा शुभकामना व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

नेपालबाट बुद्धजयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका उपाध्यक्ष, आनन्दकुटी विहारका कार्यवाहक प्रमुख भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरसहित भिक्षु निग्रेध, भिक्षु पियदस्सी समारोहमा सहभागी भई शुभ-कामना सन्देश दिनुभएको समाचार भिक्षु धर्ममूर्तिबाट जानकारी प्राप्त भएको छ ।

गुल्मीमा बुद्धजयन्ती

११ जेठ, अर्धाखाँची । विश्वशान्ति विहार, काठमाडौंका श्रामणेर सज्जनो र अनुत्तरो भन्तेहरूको उपस्थितिमा नव आदर्श बौद्ध समाज, वामी टक्सार, गुल्मीमा रथयात्रा, शील प्रार्थना, बुद्धपूजा, परित्राण-पाठ, धर्मदेशना, पुण्यानुमोदना गरी बुद्धजयन्ती सुसम्पन्न भयो । सोही अवसरमा वामी-२ निवासी उषा खत्रीबाट गेट सौजन्य र शिलान्यास कार्यक्रम पनि भएको थियो । कार्यक्रममा विभिन्न धार्मिक संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू, अन्य भद्रभलादमीहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

होमियोपाथलोजी पद्धतिबाट स्वास्थ्य उपचारको शुभारम्भ गरी प्रत्येक पूर्णिमाका दिन सो स्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन गरिने भएको छ । रघुराम श्रेष्ठलगायत सपरिवारले उपस्थित भन्ते- अनागारिका तथा उपासक-उपासिकाहरूका लागि जलपान-भोजन दानको व्यवस्था गर्नुभयो ।

आनन्दकुटी विहार

स्वयम्भू काठमाण्डौ, फोन नं. ४-२७१४२०

जेष्ठ-पूर्णिमा (ज्याःपुण्डि) को कार्यक्रम

२०७० अषाढ ९ गते आइतबार

६ : ३० - ७ : १५ सम्म	
७ : १५ - ८ : ०० सम्म	
८ : ०० - ९ : ०० सम्म	
९ : ०० - ९ : १५ सम्म	
९ : १५ - १० : ०० सम्म	
१० : ०० - १० : ४५ सम्म	
१० : ४५ - १० : ५० सम्म	
१० : ५० - ११ : ०० सम्म	
११ : ०० - ११ : ३० सम्म	
११ : ३० देखि	

सामूहिक ध्यान	भिक्षु अस्सजी
चंकमण	भिक्षु अस्सजी
जलपान र ज्ञानमाला भजन	स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन
शीलप्रदान र बुद्धपूजा	भिक्षु धर्ममूर्ति, भिक्षु महानाम
धर्मदेशना	भिक्षु पियदस्सी
धर्मसाकच्छा	भिक्षु सरणकर, पियदस्सी र नारद
परित्राण पाठ	सामूहिक
पुण्यानुमोदन र दानप्रदान	भिक्षु महानाम
भन्ते गुरुमाँहरुलाई भोजन	दि. केशव गोविन्द अमात्यको स्मृतिमा उपासकोपासिकाहरुलाई भोजन

जलपान र भोजन दाता:- दि. केशव गोविन्द अमात्य

संयोजक : भिक्षु महानाम, आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू, फोन नं. ९८०१०२०३७८

पोर्टलाण्डमा बुद्धपूर्णिमा

११ जेष्ठ, पोर्टलाण्ड, अमेरिका । नेपाल वज्रयान बुद्धविहारमा २५५७ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा विशेष धार्मिक पूजा सम्पन्न भयो । बुद्धजीवनीसम्बन्धी भिडियो (अडियो)

सहित प्रदर्शन गरी त्यहाँका प्रज्वलरत्न वज्राचार्यबाट परिचयात्मक बुद्धजीवनीसम्बन्धी प्रवचन दिनुभएको थियो । त्यसबेला स्थानीय डान्स कल्वर सेन्टरका विद्यार्थीहरूसहित चर्यानृत्य गुरु प्रज्वलरत्न वज्राचार्यले चर्यानृत्य प्रस्तुत गर्नुभयो । धर्मादय सभा केन्द्रीय समितिका सचिव सागरमान वज्राचार्य सपरिवार बुद्ध-पूर्णिमाका दिन उक्त कार्यक्रममा सहभागी भई नामसंगीति स्तोत्र पूजापाठमा संलग्न हुनुभएको थियो ।

परियति पुरस्कार वितरण

२२ आषाढ, बुटवल । पदमचैत्य परियति केन्द्रको आयोजनामा बौद्ध परियति परीक्षामा उत्तीर्ण २४ जना विद्यार्थीहरूलाई भिक्षु अशोक स्थविरको प्रमुख आतिथ्य तथा भिक्षु सुमंगलको सभापतित्वमा आयोजित कार्यक्रमबीच पुरस्कार वितरण गरियो । केन्द्राध्यक्ष भिक्षु कविन्दो, पद्मचैत्य विहारका अध्यक्ष बिमल बहादुर शाक्यले परियति शिक्षाको महत्वबारेमा बोल्नुभयो । श्रामणेर जागरोबाट स्वागत, विहार व्यवस्थापिका अ. शान्तिवतीबाट चन्दा सहयोग दाताहरूको नामावली प्रस्तुत तथा धन्यबाद ज्ञापन गर्नुभएको सो सभा अनागारिका बिशाखाले संचालन गर्नुभयो । कार्यक्रमका लागि करुणा बौद्ध छात्रवृत्ति कोष, आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू, काठमाडौँलगायत विभिन्न भन्ते तथा उपासकहरूको पनि सहयोग रहेको थियो ।

माणिकरत्न शाक्यको गुणानुस्मरण

२१ आषाढ, काठमाडौं ।

आनन्दकुटी दायक सभा एवं बुद्धजयन्ती समारोह समितिका कोषाध्यक्ष माणिकरत्न शाक्यको गुणानुस्मरण गरी अनित्य-सभाको आयोजना गरियो । पंचशील प्रार्थना, अनित्यस्मरण गर्दै सामूहिक मौनधारणपछि बुद्धजयन्ती समारोह समितिका धर्मानुशासक संघनायक भिक्षु अश्वघोष महारथविर, सल्लाहाकार प्रा. सुवर्ण शाक्य, उपाध्यक्षहरू भिक्षु कोण्डन्य, रमेश मानस्थर, संघरत्न शाक्य, महासचिव गौतम शाक्यले माणिकरत्न शाक्यको सुगति कामनासहित उहाँको जीवनी पक्षमा मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो । समारोह समितिका अध्यक्ष भिक्षु धर्मसूत्रि महारथविरको अध्यक्षतामा सम्पन्न सो सभामा सर्वसम्मतिबाट पारित सुगति कामनासहितको शोक-पत्र परिवारका सदस्यहरूलाई हस्तान्तरण गरियो ।

यसरी नै उपत्यका बाहिर २५५७ औं बुद्धजयन्ती समारोहमा सहभागी भिक्षु-श्रामणेर, अनागारिकाहरू भिक्षु संघरक्षित, भिक्षु गौतम, विश्वशान्ति विहारका श्रामणेर, अनागारिका अनुपमा, अनागारिका सुमेधावतीलगायतले अनुभवबारेमा सुभावसहित बोल्नुभयो । उपस्थित सबैका लागि बुद्धजयन्ती समारोह समितिले जलपान भोजनको व्यवस्था गरेको थियो । कार्यक्रम समारोह समितिका सचिव अष्टमुनी गुभाजुले संचालन गर्नुभएको थियो ।

केन्द्राध्यक्ष अनागारिका अनुपमापाख्ये धन्यवाद न्वचु बियाबिज्याः गु खः सा अ. धर्मचारी व मय् जु नानीछोरी शाक्यं ज्याभ्वः न्वयाकूगु खः । लिसै दिवंगत हर्ष बहादुर, बेतिमाया शाक्य स्मृति कोषपाख्ये जलपान याकूगु खः ।

बुद्धगयामा बम विष्फोट : बौद्धहरूको आस्थामा प्रहार

२३ आषाढ, बुद्धगया-बोधगया (भारत) । प्राचीनतम् ऐतिहासिक संवेजनीय स्थल, गौतम बुद्धले ३५ वर्षको उमेरमा बोधिज्ञान प्राप्त गरेको विश्वसम्पदा सूचीमा सूचीकृत ऐतिहासिक सांस्कृतिक बौद्ध सम्पदालाई ध्वस्त गर्ने हेतुले श्रृङ्खलाबद्ध बम विस्फोट गरेको थियो । सो श्रृङ्खलाबद्ध बम विस्फोटन घटनाप्रति नेपालका विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाहरूले घोर निन्दा गरेका छन् । अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघले एक विज्ञापि प्रकाशित गरी विश्वका बुद्धधर्मावलम्बी तथा शान्तिप्रिय नागरिकहरूको श्रद्धाको केन्द्रको रूपमा रहेको स्थानमा बम विस्फोट भई

भिक्षुहरू घाइते हुनु र जीउ धनको नोक्सानले नेपालका बुद्धधर्मावलम्बीहरूलाई मर्माहत बनाएको बताएको छ ।

महासचिव भिक्षु कोण्डन्यले जारी गर्नुभएको सो विज्ञप्तिमा यस घटनाले शान्तिपूर्ण रूपमा धर्म मान्ने विश्वव्यापी मानवअधिकारको खण्डित भएको भन्दै साम्प्रदायिक मुठभेडितर दोहन्याउन उद्यत गर्ने यस घटना जोसुकैले गरेको भएपनि निन्दनीय रहेको भनिएको छ । घटनाको छानबीन गरी दोषीमाथि कारबाही गर्न पनि विज्ञाप्तिमा भनिएको छ । शान्ति करुणा र मैत्रीको शिक्षा प्रचारमा जीवन समर्पित भिक्षुहरूमाथि निशाना हुने गरी भएको यस घटनालाई सबै मिलेर भत्सना गर्नुपर्ने पनि विज्ञप्तिमा भनिएको छ ।

त्यसैगरी नेपाली बौद्धहरूको छाता संगठन धर्मोदय सभा, युवा बौद्ध समूह, सुखी होतु नेपाल, नगदेश बौद्ध समूह र धर्मोदय सभा, मध्यपुर थिमि नगर शाखा, बौद्ध महिला संघ, नेपाल, बुद्धजयन्ती समारोह समिति-काठमाडौं, बुद्धविहार भृकुटीमण्डप, विश्वशान्ति विहार, आनन्दकुटी विहार, गणमहा विहार, बुद्धभूमि विहार, संधाराम विहारलगायत विभिन्न संघसंस्था र विहारहरूले पनि यस घटना धार्मिक स्वतन्त्रतामाथि हमलाको रूपमा चित्रण गर्दै घोर भर्त्सना गरेको छ ।

यसरी नै ललितपुरका बौद्ध संघसंस्था विहारहरूले बुद्धगयामा भएको विस्फोटप्रति घोर भर्त्सना गर्दै बौद्ध विहार संघ-ललितपुर, अक्षश्वर महाविहार संरक्षण समिति, ललितपुर बुद्धजयन्ती ट्रस्ट, युवक बौद्ध मण्डल (YMBA), लोटस रिसर्च सेन्टर, वज्राचार्य पूजाविधि अध्ययन समिति, नेपाल परम्परागत बौद्ध धर्म संघ, बौद्ध युवा कमिटी-ललितपुर, विश्वशान्ति पुस्तकालय, धर्मसाकच्छा संघ, बुद्धभूमि, चिन्तनशील युवा समूह, पासा पुच: यल, बृहत बौद्ध जागरण सञ्जाल ललितपुरले संयुक्त विज्ञप्ति प्रकाशित गरेका छन् । सो विज्ञप्तिलाई

परराष्ट्र मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय तथा भारतीय राजदूतावासलाई बोधार्थ बुफाइएको छ ।

धार्मिक क्षेत्रमा सुरक्षा सर्तर्कता बढाउन माग

२५ आषाढ, ललितपुर । भारतको बोधगयामा श्रृंखलाबद्ध बम विस्फोटन भएको घटनाको विरोध गर्दै नेपालको लुम्बिनीलगायत ऐतिहासिक स्थलहरूमा पनि त्यस्तो घटना हुनेतर्फ मध्यनजर गर्दै सुरक्षा-सर्तकता अपनाउनुपर्नेमा सहभागी वक्ताहरूले जोड दिएका छन् । बौद्ध विहार संघले ललितपुरको पुल्चोकरिथित अक्षयश्वर महाविहारमा आयोजना गरेको भारतको बोधगयामा भएको बम विस्फोट र हात्रो सरोकार विषयक अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा उनीहरूले सो जोड दिएका हुन् ।

विश्वका मानिसहरूको श्रद्धाको केन्द्रविन्दू रहेको ठाउँमा आततायी घटना हुनु निन्दनीय रहेको भन्दै उनीहरूले अस्थिरता मच्चाएर आफ्नो स्वार्थ पुरा गर्न खोज्ने मानिसहरूको निशाना नेपालका धार्मिकस्थलहरू पनि हुनसक्नेमा थप सजकता अपनाउन गृह प्रशासनको ध्यानाकर्षण गराउनुपर्ने बताए ।

सो अवसरमा अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघका महासचिव एवं बृहत बौद्ध जागरण सञ्जाल, ललितपुरका संयोजक भिक्षु कोण्डन्यले सो घटनाले विश्वका विभिन्न देशसहित नेपालका बुद्धधर्मावलम्बीहरू र नेपाली जनता मर्माहत भएको बताउँदै यस घटनाको शान्तिपूर्ण तरिकाले विरोध गर्नुपर्ने बताउनुभयो । उहाँले यस्ता घटना ठाउँठाउँ गराएर धार्मिक सद्भाव भड्काउन सक्नेतर्फ पनि सबै सचेत हुनुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।

बुद्धधर्मको प्रमाणिक ग्रन्थ त्रिपिटकका अनुवादक दुण्डबहादुर वज्राचार्यले नेपालका विभिन्न ऐतिहासिक स्थलहरूमा सुरक्षा-सर्तर्कता बढाउन बौद्धमार्गीहरूले गृह प्रशासनमा माग गर्नुपर्ने बताउनुभयो । बौद्ध विहार संघका अध्यक्ष बाबुराज वज्राचार्यले गौतम बुद्धले ३५ वर्षको उमेरमा ज्ञान प्राप्त गरेको ठाउँमा भएको घटनाको विरोध बुद्ध-जन्मभूमि नेपालीहरूले गरेको सन्देश अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा सम्प्रेषण हुनुपर्ने बताउनुभयो । युवक बौद्ध मण्डलका अध्यक्ष सुरेन्द्र शाक्यले भारतमा अल्पसंख्यकहरूलाई निशाना गरेर भएको बम विस्फोटनबाट नेपालीहरू उत्तेजित हुन नहुने धारणा राख्नुभयो । बौद्ध युवा कमिटीका अध्यक्ष सुनील महर्जनले बुद्धले बोधिज्ञान प्राप्त गरेको घटनामा वम विस्फोटन शान्तिसुरक्षासँग जोडिएको मुद्दा भएकोले नेपाली बुद्धमार्गीहरूबीच यस विषय विभिन्न कोणबाट बहस छलफल हुनुपर्ने बताउनुभयो ।

अक्षयश्वर महाविहार संरक्षण समितिका अध्यक्ष इन्द्रबहादुर शाक्य, बुद्धजयन्ती ट्रस्ट कमिटीका कोषाध्यक्ष

हिरारत्न शाक्य, बौद्ध विहार संघका उपाध्यक्ष पुष्परत्न शाक्य, बौद्ध विहारका महासचिव कर्ण वज्राचार्य, बुद्धवाणी साप्ताहिकका सम्पादक विश्वन्तर शाक्य, इन्द्रमुनि शाक्यलगायतले मानवता विरोधी अपराधको सबैतिरबाट निन्दा गर्नुपर्नेमा केन्द्रीत गर्दै सुरक्षा सर्तकता अपनाउन सबैको सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्नुपर्न खाँचो औल्याउनुभयो ।

काँक्रेविहार बुद्धको मूर्तिबाटे

२६ आषाढ, काठमाडौं । काँक्रेविहारमा भएको घटनाको विरोधमा बालुवाटार घेराउ गरेपनि बौद्धमार्गीहरू माग सुनवाई नभएपछि दोस्रो चरणको आन्दोलनको तयारी गरिरहेको छ । काँक्रेविहारमा बुद्धमूर्ति स्थापना गर्न नदिएको भन्दै नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघको अगुवाईमा बुद्धमार्गीहरूले चरणबद्ध आन्दोलन गर्देआएको थियो ।

अन्तरिम मन्त्रिपरिषद्का अध्यक्ष खिलराज रेग्मीले

बुद्धमूर्ति १५ दिनभित्र स्थापना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेपनि कार्यान्वयन नगरेकोले बौद्धमार्गीहरूले असार २६ र २७ गते प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटार घेराउ गरेका थिए । नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघसहित नेपाल बौद्ध महासंघ, राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति महिला महासंघ, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, नेपाल परम्परागत बौद्ध धर्म संघ, धर्मोदय सभा संयुक्त रूपमा आन्दोलनमा उत्रिएको थियो ।

यसअधि काँक्रेविहार घटनाको विषयमा समस्या समाधान समितिले जाँचबुझ गरी सरकारलाई प्रतिवेदन बुझाएको थियो । प्रतिवेदन बुद्धमूर्ति पुनःस्थापनाका विषयमा सकारात्मक रहेपनि सरकारले त्यसलाई कार्यान्वयन नगरी धार्मिक सहिष्णुता बिथोल्न खोजेको भनी सरकार बुद्धमार्गीहरूको धारणा रहेको छ । धर्ना कार्यक्रममा थेरवादी भिक्षु-आनागारिका, महायानी लामा गुरु-आनीहरू, वज्रयानी गुरुजुहरू, विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाका प्रतिनिधिलगायत, श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

सरोकार समितिबाट प्रकाशित विज्ञप्तिमा भगवान बुद्धमूर्तिलाई प्रहरी प्रशासनले नियन्त्रणमा लिनु धार्मिक सहिष्णुतालाई विथोल्नु हो भनिएको छ । भगवान् बुद्धको मूर्तिलाई काँक्रेविहारमा स्थापना गर्न स्थानीय बौद्धमार्गीहरूले विगत लामो समयदेखि विधिवत् प्रक्रिया थालेपनि सरकारी निकायको हस्तक्षेप पूर्वाग्रही र नियतवस देखिएको विज्ञप्तिमा उल्लेख गरिएको छ । यसरी नै ५ बुँदे माग प्रस्तुत गर्दै बौद्धमार्गीहरू माथि प्रहरी प्रशासनले गरेको कुटपिट र

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालय्

सुख-शान्ति न्यनावनेमा ।

सकल नेपालिमिपिके धार्मिक चेतना विकास विकास जुयेमाः ।

मिलन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड

हवनाल्हुँ, पाको, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२३१०३६, ४२२२०६५, फ्ल्याक्स : ४२९६९६७

दुर्व्यवहारप्रति स्थानीय प्रशासनबाट स्थानीय बौद्धमार्गीहरू समक्ष सार्वजनिक रूपमा माफी माग्नुपर्ने, बुद्धधर्मावलम्बीहरूको आस्थाको केन्द्र गोन्पा, विहार, चैत्य, मूर्ति आदि रहेको क्षेत्र वा स्थानहरूमा बौद्धमार्गीहरू माथि यस्ता दुर्व्यवहार नहुने कुराको सरकारबाट ग्यारेन्टी गरिनुपर्ने, काँक्रेविहार संरक्षण संवर्द्धन र विकासको लागि सरकारबाट यथोचित बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्ने र गोन्पा, चैत्य, विहारलगायतका बौद्धमार्गीका आस्थाको केन्द्रहरूमा बौद्ध मार्गीहरूले निर्वाध र शान्तिपूर्ण तवरबाट पाठ-पूजा गर्न पाउनुपर्ने र उनीहरूको शान्ति सुरक्षाको ग्यारेन्टी गरिनुपर्ने लगायतका मागहरू राखेका छन् ।

बुद्धजयन्तीको दिन सुर्खेत जिल्लाको स्थानीय बौद्धमार्गीहरूले लाटीकोइली गा.वि.स. वडा नं. ८ स्थित काँक्रेविहारमा भगवान् बुद्धको प्रतिमा स्थापना गर्न खोजदा प्रहरी प्रशासनले हस्तक्षेप गरी रोक लगाएपछि बुद्धधर्मसम्बद्ध संघसंस्थालगायत आदिवासी जनजाति महासंघ समेत आन्दोलनमा उत्रिएको हो ।

बृद्धाथ्रमलाई विद्यार्थीहरूको पकेट-दान

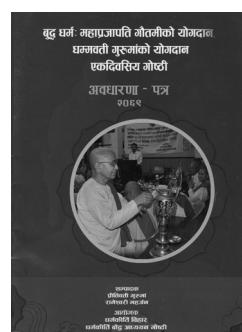
२६ आषाढ, काष्ठे । ज्ञानज्येति इङ्गलिश सेकेण्डरी स्कूल, बनेपा (सिलाथरी) को कक्षा ७ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले आ-आफ्नो पकेट खर्च जम्मा गरी बनेपास्थित बौद्ध-वृद्धाश्रमका वृद्ध बुबा-आमाहरूलाई एक छाक भोजद दान गरेका छन् । वृद्धाहरूलाई फलफूल, बिस्कुटलगायत सामग्रीहरू वितरण गरिएको सो कार्यक्रममा शिक्षक-शिक्षिकाहरूको सहभागिता रहेको बौद्ध वृद्धाश्रमका कार्यकारिणी सदस्य शिक्षाविद् एवं समाजसेवी आशाकाजी सेवकबाट जानकारी प्राप्त भएको छ ।

गुणानुस्मरण २०८० सम्पन्न

२६ आषाढ, काठमाडौं । नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यतामा ऐतिहासिक गण महाविहारमा गुणानुस्मरण कार्यक्रम २०८० सम्पन्न भयो । नेपालको थेरवादी बुद्धशासनमा दुर्लभ श्रामणेर प्रव्रज्या ग्रहण गरी ऐतिहासिक कालदेखि बुद्धधर्मलाई संरक्षण, सम्बद्धन गर्न तथा सद्बूर्म विरस्थायी तुल्याउनको निष्ठि आफ्नो सम्पूर्ण जीवन उत्सर्ग गरेर अद्वितीय योगदान पुन्याउनु भएका सम्पूर्ण अग्रज भन्तेज्यूहरूको योगदानलाई स्मरण गरी आयोजित सो गुणानुस्मरण कार्यक्रममा संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाज, लुष्मिनीका अध्यक्ष एवं आनन्दकुटी विहारका प्रमुख भिक्षु मैत्री महास्थविर, गणमहाविहारका प्रमुख भिक्षु शोभित महास्थविरले दिवंगत भन्तेहरूको योगदानबारेमा चर्चा गर्नुभयो । धर्म विजय पदनमको आयोजनामा सम्पन्न सो समारोहमा उपस्थित भिक्षु श्रामणेर, अनागारिका तथा उपासक, उपासिकाहरूलाई भोजन दान गरिएको थियो ।

गोष्ठीको मुल्यांकन कृति प्रकाशित

२९ आषाढ, काठमाडौं । बुद्धधर्ममा भिक्षुणी महाप्रजापति गुरुमांको योगदान तथा धर्मकीर्ति विहारका प्रमुख धम्माचरिय अगगमहागन्थवाचक पण्डित अनागारिका धम्मवतीको योगदान विषयक गोष्ठीमा प्रस्तुत कार्यपत्र-अवधारणा पत्रलाई सम्पादन गरी एक समारोहीच विमोचन गरियो । कृति विमोचन गर्नुहुँदै अनागारिका धम्मवतीले नेपालको बुद्धशासनलाई निरन्तरता दिन भन्ते, गुरुमां,

उपासक तथा उपासिकाहरूबीच मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध रहनु पर्छ भन्नुहुँदै थेरवाद, महायान, वज्रयान धर्मबीच समन्वयात्मक भावनाको विकास गरिदै लानु पर्छ भन्ने कुरामा जोड दिनुभयो । अनागारिका धम्मदिनाको सभापतित्वमा सम्पन्न विमोचन समारोहमा प्रतिवती गुरुमां, रामेश्वरी महर्जनद्वारा सम्पादित कृतिमाथि प्रा. प्रेमहिरा तुलाधरले समीक्षा, अनागारिका पञ्जावतीले स्वागत, लोचन तारा तुलाधरबाट धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

स्वयम्भूमा अनधिकृत निर्माण कार्य रोकन धर्मोदयको अपील

३० आषाढ, काठमाडौं। विश्व सम्पदा स्थल स्वयम्भू जस्तो प्रागऐतिहासिक पवित्र स्थलमा सेङ्गदाङ्ग सेवा समाज नामक संस्थाले विना अनुमति विना अधिकार “माने” बनाउनका लागि भनी लुकीचिपी राती राती कसैले नदेखोस् भनी चारैतर्फ जस्ताको बार घेराबन्दी गरी डोजर ल्याई सम्पदाको जङ्गल बिगारी जग खन्ने र जिल्ला कार्यालय, काठमाडौं तथा पुरातत्व विभागबाट रोका गर्दागर्दै पनि आषाढ ६, ७ गतेको राति उक्त स्थानमा डण्डीको फ्रेमस्ट्रक्चर तयार गरी जगमा कंक्रिट ढलान गर्ने जस्ता अवैध कार्य गरेको भनी धर्मोदय सभाले उक्त कार्यको घोर बिरोध तथा निन्दा गरेको छ। सम्पदाको संरक्षण गर्ने निकायका रूपमा रहेको पुरातत्व विभाग, नेपाल सरकार तथा सम्बन्धित सुरक्षा निकायले कुनै कारवाही नगर्नु अत्यन्त दुःखद विषय हो भनी सभाका सचिव सागरमान वज्राचार्यद्वारा हस्ताक्षरित प्रेस विज्ञप्तिमा भनिएको छ- विश्व सम्पदास्थलको स्वस्थमा नै असर पुग्ने गरी कानून हातमा लिई सम्पदास्थल माथि हमला तथा त्यसको क्षतिविक्षत गरी आपाधिक काम गर्ने सेङ्गदाङ्ग सेवा समाज तथा उक्त संस्थाका सम्बन्धित व्यक्तिलाई प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ अनुसार तुरुन्त कानून बमोजिम कारवाही गरी हैदैसम्पर्क सजाय दिई विश्व सम्पदास्थल पवित्र स्वयम्भूको संरक्षण तथा सुरक्षार्थ सम्बन्धित निकायसँग हार्दिक अपील गर्दछौं।

सुलक्षणकीर्तिमा सांघातिक आक्रमण: धर्मोदयको विरोध

३० आषाढ, काठमाडौं। कीर्तिपुरस्थित भाजंगाल, चोभारमा २९ गते सुलक्षणकीर्ति विहारमा उच्छृंखल समूहद्वारा गरिएको सांघातिक आक्रमण घृणित कार्य हो भनी धर्मोदय सभाले घोर भत्सर्ना तथा निन्दा गरेको छ। विहार प्रमुख अनागारिका डा.अनोजा तथा विहारप्रति लक्षित गरी भएको उक्त आक्रमणमा सुरक्षा निकाय तुरुन्त उपस्थित भएकोले मात्र मानवीय क्षति नभएको भनी सभाले जारी गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख गरेको छ। उक्त विहारमा यसपूर्व पनि पटक पटक आक्रमण गर्ने प्रयास भैसकेको भनी सभाका सचिव सागरमान वज्राचार्यद्वारा हस्ताक्षरित विज्ञप्तिमा पुनः त्यस्तो घृणित कार्य भएमा बौद्धहरूलाई सहय नहुने भनी चेतावनी दिइएको छ।

विहार तथा मसानसम्बद्धहरूको अपासमा बाफिने समाचार स्प्रेषण भइरहेको छ भने लामो समयदेखि सुन्दरीघाटको

दीपसम्बद्ध समुदायसँग विहारको विवाद भइरहेको कसैका लागि पनि सुखद विषय नभएकोले दुबै पक्षले लचकता अपनाई मिलन विन्दूमा पुगी ठोस सम्झौता गर्नु नै सबैको लागि हितकर हुने भनी शुभचिन्तकहरूले बताएका छन।

सुखेतमा बुद्धमूर्ति राख्न थप कार्यक्रम

१ श्रावण, काठमाडौं। काँक्रोविहारमा बुद्धमूर्ति पुनर्स्थापना गर्न गठित संयुक्त सरोकार समितिअन्तर्गत नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघसहित नेपाल बौद्ध महासंघ, राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति महिला महासंघ, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, नेपाल परम्परागत बौद्ध धर्म संघ, धर्मोदय सभाले दोश्रो चरणको कार्यक्रम गर्ने निर्णय गरेको छ। संयुक्त रूपमा आन्दोलनलाई सम्पन्न गर्न श्रावण ७ गतेदेखि १२ गतेसम्म जनतालाई सुसूचित गर्ने उद्योगसहित जागरणमूलक कोण सभा गरिने भएको छ। जसअनुसार ७ गते स्वयम्भू, ८ गते बौद्ध, ९ गते कीर्तिपुर, १० गते पाटन, ११ गते भक्तपुर तथा १२ गते काठमाडौंस्थित बसन्तपुरमा बृहत सभा गरिने भएको संयुक्त सरोकार समितिले जानकारी गराउँदै सो कार्यक्रममा सहभागि हुन सम्बद्ध सम्पूर्ण बौद्ध संघसंस्थाहरूलाई हार्दिक अपील गरेको छ।

अनागारिका धम्मवती ८० वर्षमा प्रवेश

२ श्रावण, काठमाडौं। धर्मकीर्ति विहारका संस्थापिका प्रमुख सासनधज धम्माचरिय, अग्गमहागन्थवाचक अनागारिका धम्मवती ८० वर्षमा प्रवेश गर्नुभएको छ। नेपालको बुद्धशासनिक क्षेत्रमा विशेष योगदान गर्नेमध्ये एक महत्वपूर्ण व्यक्तित्व मानिनुहुने धम्मवती गुरुमां, योम्ह म्ह्यायको रूपमा सुपरिचित अनागारिका धम्मवतीको सुस्वास्थ्य, दीर्घायु एवं बुद्धशासनिक क्षेत्रमा उत्तरोत्तर अभिवृद्धि गर्ने क्षमता प्राप्त हुँदै निरन्तररूपमा छाइरहन सकून भन्ने शुभकामनासहित धर्मकीर्ति विहारको आयोजनामा श्रावण २ गतेदेखि ९ गतेसम्म सप्ताहव्यापी रूपमा भिक्षु-संघबाट धर्म-उपदेशसहित अभिधर्म पाठ शुभारम्भ गरिएको छ। साथै ९ गते वज्रायन तथा महायानी परम्पराअनुसार विशेष धार्मिक पूजापाठ गरी धम्मवती गुरुमांलाई शुभकामना अर्पण गरिने जानकारी प्राप्त भएको छ।

नेपालभाषा

परियति विद्यार्थीपिन्त सिरपा:

१४ बैशाख, यल । बुसं. २५५६ दैँय नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाय् ताःलाःपि ४०म्ह विद्यार्थीपिन्त जयमङ्गल विहारय् छगू समारोह दथुइ सिरपा: व दसि-पौ इनेज्या जुल ।

परियति शिक्षाया शिक्षाध्यक्ष मिष्ठु धर्मगुप्त महास्थविरया उपस्थिती समाजसेवी मोतिलाल शिल्पकार, पूर्व मेयर बेखारत्न शाक्य, तःजः मिसा पुचःया अध्यक्ष सुवर्णा वज्राचार्यपिंस परियति शिक्षाया महत्व बारे च्वंवाना दीगु खः ।

जयमङ्गल विहार परियति केन्द्रया विद्यार्थीपिंस मङ्गल सूत्रया न्व्यसः लिसः कासा, पराभव-सूत्र, परियति ब्वानाया अनुभवलगायत थी थी विषयवस्तुया बारे च्वू व्यूगु खः । ग्वःसा:ग्वःगु ज्याय् समाजसेवी मोतिलाल शिल्पकारपाखे बुद्धधर्मका प्रारम्भिक ज्ञान २००८ परियति प्रथम प्रवेश २००८ अथे हे धर्मकीर्ति मिजं पुचःया नाय धनबहादुर नकःमिपाखे परियति २,३,४ परियति तगिया लागी ४००८ पाठ्य सफू बियादिल ।

धर्मदेशना च्वचाल

२५ जेठ, यल । चिकंबहीली Y.M.B.A. या महिला उपसमिति व आमा समूह चिकंबहीनाप जानाः ५६ क्वःगु धर्म देशना ज्याइवः क्वचाःगु जुल । मू पाहाँ अनागारिका जाणवती मार्गफल लाभी महाउपासिका विशाखाया जीवनीबारे धर्मदेशना यानाबिज्यात । हनेहःम्ह प्रा. सिद्धिबहादुर शाक्य सप्तपुर महाविहारया ऐतिहासिकता न्व्यब्यया बिज्यात । Y.M.B.A. या मिसा उपसमितिं ल्य छक अन्तिम शनिबार खुन्नु मिसा पुचलय् धर्मदेशना न्व्याकाच्वंगु खुदै पूवंगु बारे हेरारत्न शाक्यमार्फत् बुखं प्राप्त जुल ।

दीपकर परियति शिल्ड पचे यात

१ असार, यल । इखाछे त्वाःया पासापुचःया ग्वसालय् ४१क्वःगु बुद्ध व बुद्धधर्मसम्बन्धी न्व्यसः लिसः कासा तःजिक च्वचाल । बुसं. २५५७ क्वःगु बुद्धजयन्तीया लसताय् न्व्याका वयाच्वंगु थुगुसि १७ गु संघसंस्था खलः पुचः विहार, परियति पुचलं ब्वति काःगु खःसा जेठ २९-असार १ तक न्व्याःगु बिजं कासाय् दीपकर परियति शिक्षालय, नागबहाः न्हापालाःगु खः सा इवःलाक स्वदै त्याकाः थुगसि दीपकर परियति शिक्षालय्

रनिङ्ग शिल्ड पच यागु जुल । कासाय् ल्यू लाःस्ह तःजः मिसा पुचः, लियाल्यू शाक्यसिंह परियति केन्द्र, खःसा अले हःपा सिरपा: शाक्यसिंह विहार पुचलं त्याकूगु हेरारत्न शाक्यमार्फत् बुखं प्राप्त जुल ।

ग्वहालि याःपिन्त हन

२ असार, यल । लोट्स रिसर्च सेन्टर संचालन यानाच्वंगु लोट्स एकेडेमी कलेजयात मास्टर तह ब्वकेत थाय्मगानाः ख्यायबहीया ४ आना जग्गा कायेत ग्वहालि याःपि दातापिन्त सप्तविद्यानोत्तर धार्मिक ज्याइवःस अर्य भद्रचरि पाठ नापे हनेबहःम्ह गुरु छोकि निमा रिम्पोक्षं दातापिन्त हना-पौ लःल्हानाः बिज्यात । भद्रचरि गाथाबारे धर्मदेशनाल्यू पूजा प्रसाद इनेज्या जूगु हेरारत्न शाक्यमार्फत् बुखं प्राप्त जुल ।

ज्ञानमालाया निरीक्षण भ्रमण

तछलागा १४, यल । नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समिति ग्वसालय् ल्यपतिकं न्व्याकेगु तातुनाः सुरु जूगु "ज्ञानमाला निरीक्षण भ्रमण" निक्वःगु सुसिइ यलया तारेमाम् ज्ञानमाला भजन खलः, भाष्करवर्ण महाविहार, न्याखाचुक्य तःजिक सम्पन्न जुल । ने.रा.ज्ञा.स.या केन्द्रीय नायः प्रा. सुवर्ण शाक्यजुया नायःसुइ जूगु ज्याइवलय् "निरीक्षण भ्रमण" या ताः व आज्जुबारे बाँलाक ख्यै कनाबिज्याःगु जुल । ज्याइवलय् ६० म्ह ब्वतिकाःपिन्त न्याखाचुक अन स्थापित ३५' या शाक्यमुनी बुद्धमूर्ति वा: मवइबलय् उलीगु मन्दःपा:, नित्यनाथचुक व नःबहि समेत निरीक्षण याकूगु खः । अन्त्य ने.रा.ज्ञा.स. पाखे समितिया लोगो अंकित अंगः व्यानर या उलेज्या नायः पाखे यासे तारेमाम् ज्ञानमाला संघ (हिरण्यवर्ण महाविहार) तारेमाम् ज्ञानमाला भजन खलः (भाष्करवर्ण महाविहार) यात छपाः छपाः व्यानर पत्रकार धर्मरत्न शाक्य व सप्तराज शाक्ययात लुमन्ति-चिं लःल्हाःगु बुखं प्राप्त जुल ।

दामपत्य जीवन सफलताका लागि मैत्रीपूर्ण कामना

वेनी-म्यागदीका कृष्णप्रसाद मगर
(भिक्षु वजिरज्ञाण, पूर्व सहसम्पादक-आनन्द भूमि)
को मंगलटार-काम्रेकी कोपिला मगरसँग
सुसम्पन्न विवाहित जीवन सुखमय तथा
समझदारीपूर्वक अगाडि बढोस् भन्ने
मैत्रीपूर्ण कामना !

शुभेच्छुक
आनन्द भूमि परिवार

५ वर्षे मुद्रातीमा सावाँको दोब्बर भुक्तानी गर्ने

मुद्राती बचतमा पाइने व्याजदर				
मुद्राती अवधि	मासिक	त्रैमासिक	अर्धवार्षिक	वार्षिक
१ वर्ष	११%	११.२५%	११.७५%	१२%
२ वर्ष	११.५%	११.७५%	१२%	१२.५%
३ वर्ष	१२.५%	१२.७५%	१३%	१३.५%
४ वर्ष	१३%	१३.२५%	१३.७५%	१४%
५ वर्ष	१४%	१४.२५%	१४.७५%	१५%

सुपर सेभिङ बचत खातामा (ईनिक मौज्जतमा) ८% व्याजदर

बचतमा पाइने व्याजदर	
बचत	व्याजदर
साधारण बचत	८% (६ महिनामा भुक्तानी)
बाल बचत	१२% (५ वर्षमा भुक्तानी)
आवधिक बचत	९% / १०% / ११% / १२%
६/१२/२४/३६ महिना	

रेटिटान्स सेवा - प्रभु, हिमाल, मेघा, सिद्धार्थ, मनिगाम,
मनि एस्प्रेस, रिलायबल
अन्य सेवाहरू : ADSL, Land Line को बिल भुक्तानी तथा
NTC, NCell को Post Paid र Pre-Paid Recharge सेवा

आजको बचत नै भोलिको सुन्दर भविष्यको
आधार हो।

